

B

Katri Takala & Jari Järviluoma (toim.)

AKTIVITEETTIMATKAILU KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA JA SEN KOULUTUKSISTA VALMISTUNEIDEN SEURANTATUTKIMUS

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kajaanin ammattikorkeakoulu

University of Applied Sciences

Katri Takala & Jari Järviluoma (toim.)

AKTIVITEETTIMATKAILU KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA JA SEN KOULUTUKSISTA VALMISTUNEIDEN SEURANTATUTKIMUS

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B

Raportteja ja selvityksiä 50

Yhteystiedot:

Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 240, 87101 KAJAANI

Puh. 044 7157042

Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi

<http://www.kamk.fi>

Kannen kuva:

Kajaanin ammattikorkeakoulu

ISBN 978-952-9853-86-1

ISSN 1458-915X

Kajaani 2016

Sisällysluettelo

MITÄ ON AKTIVITEETTIMATKAILU?	3
Jari Järviluoma, Mikko Keränen & Katri Takala	
KATSAUS AKTIVITEETTIMATKAILUN OSAAMISALUEESEEN	12
Katri Takala	
AKTIVITEETTIMATKAILUN OPISKELIJAT KEHITTÄMISTOIMINNASSA	14
Mika Pietarinen	
KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN LIIKUNNANOHJAAJIEN JA RESTONOMIEN SEURANTATUTKIMUS	18
Jari Järviluoma & Katri Takala	
Liitteet	56

MITÄ ON AKTIVITEETTIMATKAILU?

Jari Järviluoma, Mikko Keränen & Katri Takala

1 Johdanto

Matkailu on monimuotoinen inhimillisen toiminnan osa-alue. Tällaisen päätelmän voi tehdä yksistään matkailumuotoja jäsentävien luokittelujen ja lokeroitien runsaudesta. On muun muassa liikunta-, huvi-, liike-, luonto-, geo-, kaupunki-, massa-, vaihtoehto-, eko-, etno-, talvi- ja kotimaanmatkailua. Käsitteistöön ilmaantuu jatkuvasti myös uusia kategorioita, viimeisimpinä vaikkapa hidas matkailu ja slummiturismi.

Aktiviteettimatkailu on kielellinen ilmaus matkailumuodolle, joka käsitteenä esiintyy matkailututkimuksessa ja matkailun oppikirjoissa verrattain harvoin. Toisaalta matkailuteollisuus käyttää nykyään termiä suhteellisen laajasti jäsentääkseen omaa toimintaansa. Termiin liitetään monenlaista tekemistä vauhdikkaista toiminnoista rauhallisiin ajanvietteisiin.

Vaikka aktiviteettimatkailu terminä esiintyy vain harvakseltaan tietokannoissa, voidaan sitä matkailuaktiviteettien lisääntyneen kirjon ja merkityksen johdosta pitää hyödyllisenä kehiksenä ymmärtää nykymatkailua ja matkailutottumuksissa tapahtuvia muutoksia. Tämän katsauksen tarkoituksena on määritellä aktiviteettimatkailun käsitettä ja sen suhdetta muihin turismin alalajeihin. Lisäksi tarkoituksena on tarkastella lyhyesti aktiviteettimatkailun kehitysprosessia.

2 Aktiviteettien fyysisuus ja liikunnallisuus määrittelykriteerinä

Robertsin ja Hall'in (2001, 171) mukaan aktiviteetilomilla viitataan kirjallisuudessa ja markkina-analyyseissä useimmiten matkailuun ja virkistäytymiseen, johon sisältyy jonkinlaista urheilua tai fyysistä liikuntaa, mitä puolestaan teema- tai Special Interest -lomiin ei siinä määrin liitetä. Samoilla linjoilla ovat John Swarbrooke ja Susan Horner teoksessaan *Consumer Behaviour in Tourism*. Swarbrooke ja Horner (1999, 38) näkevät aktiviteettimatkailun laajana matkailun osa-alueena, johon voi kuulua esimerkiksi kävelyä, pyöräilyä, ratsastusta ja muuta lihasvoimaan perustuvaa liikkumista, maalla tapahtuvia urheiluharrasteita kuten golf ja tennis tai vesiliikunta-aktiviteetteja kuten sukeltaminen ja purjelautailu (ks. myös KTM 2007). Niin ikään ero aktiviteettimatkailun ja Special Interest -matkailun (SI-matkailun) välillä on heidän mielestään sama kuin mitä Roberts ja Hall (2001) esittävät: aktiviteettimatkailusta poiketen SI-matkailuun ei liity välttämättä fyysistä ponnistelua (Swarbrooke & Horner 1999, 39; vrt. Trauer 2006).

Aktiviteettimatkaile voidaan siis käsittää matkailuksi, johon kuuluu olennaisena osana yhteen tai useampaan fyysiseen liikunta-aktiviteettiin osallistuminen. Mitenkään kiveen hakattu fyysisyyden ja liikunnallisuuden kriteeri aktiviteettimatkaileun rajaajana ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi Marina Novellin toimittamassa teoksessa *Niche Tourism* harrastustoiminnan fyysisyyttä ei nosteta erityisellä tavalla aktiviteettimatkaileulle leimalliseksi tekijäksi (Novelli ed. 2005, 143):

Activity-based tourism may be defined as a form of tourism, which involves consumers whose holiday choice is inspired by the desire to pursue an activity.

Samoin DATE-projektin (Developing Activity Tourism in Europe) yhteydessä aktiviteettimatkaileua ei kiinnitetty sananmukaisesti harrasteiden fyysisyyteen, vaan siihen, että harrasteet ovat luonteeltaan aktiivista vapaa-ajan toimintaa (DATE 2011):

DATE Partnership Definition: Activity tourism is a process involving people, as individuals or as part of a group, who travel away from home to take part in an active leisure pursuit.

DATE-projektin kohdealueilla Alankomaissa, Espanjassa, Maltalla, Romaniassa ja Skotlannissa aktiviteettimatkaileun piiriin laskettavat toiminnot vaihtelivat huomattavasti. Yleisimmin aktiviteettitarjonta liittyi fyysisiin harrasteisiin, joita olivat esimerkiksi maastopyöräily, retkeily, purjehdus ja sukeltaminen. Hankkeen aikana kuitenkin ilmeni, että aktiviteettimatkaileun tarjontaan luetaan paikoin myös vähemmän liikunnallisia rientoja, kuten turistien osallistuminen perinneruokien valmistukseen tai savenvalantaan (DATE 2011).

Aktiviteettien liikunnallisuuden käyttö aktiviteettimatkaileun rajaamisessa ei poista tulkinanvaraisuuksia, pikemminkin se lisää niitä. Liikunnallisuus-kriteeriä käytettäessä joudutaan kysymään, mitkä harrasteet ovat aktiviteettimatkaileun katsannosta riittävän ”fyysisiä”? Luetaanko motorisoidut harrasteet aktiviteettimatkaileuun, vai tulisiko siihen sisällyttää pelkästään pääasiassa lihasvoimalla tapahtuva toiminta?

Matkaileumuotojen määrittelyissä eräänlaisena patenttiratkaisuna on näissä tilanteissa tavattu käyttää määritelmien jakamista suppeisiin ja laveisiin. *Aktiviteettimatkaileuun sovellettuna tämä tarkoittaa sitä, että tiukasti rajattuna matkaileuaktiviteeteilta edellytetään selkeää fyysisyyttä ja liikunnallisuutta. Väljemmin tulkittuna aktiviteettimatkaileun alle käyvät periaatteessa mitkä tahansa aktiivista tekemistä tai osallistumista vaativat vapaa-ajan toiminnot.*

Aktiviteettimatkaileun liikunnallisuutta pohdittaessa on huomioitava, että urheilu ja liikunta eroavat käsitteinä toisistaan. Urheilu mielletään usein kilpaurheiluun kuuluvaksi, liikunta taas viittaa ei-kilpailulliseen virkistys- ja harrasteliikuntaan (Heinilä 1998). Terveysliikunta

taas on terveyteen vaikuttavaa liikuntaa, johon luetaan muun muassa päivittäiset askareet, työmatkaliikunta ja kunnon kohottamiseksi harrastettava vapaa-ajan liikunta (Vuori 2005). Fyysinen aktiivisuus on yläkäsite kaikelle liikunnalle (Vuori 2005) ja se tarkoittaa mitä tahansa luurankolihasien tuottamaa kehon liikettä, joka kuluttaa energiaa (WHO 2015).

Liikunnan näkökulmasta aktiviteetit voivat olla ohjattuja tai omatoimisia. *Ohjattua aktiviteettia* voidaan tarkastella liikunnan didaktiikan viitekehyksessä: mitä ja miten ohjataan. Huomioita kiinnitetään ohjatun toiminnan vaatimiin järjestelyihin, tehtävän selitykseen, ohjaukseen, palautteenantoon ja tarkkailuun (Palomäki 2003, 11). Liikunnan ohjauksen erityispiirteinä ovat erilaiset ympäristöt ja sisällöt (Palomäki 2003, 7) ja tämä pätee myös erilaisten aktiviteettien ohjaukseen. Lisäksi ohjatussa aktiviteetissa keskeisiä ovat käytetyt ohjaus-/opetusmenetelmät (ks. Mosston & Ashworth 2008).

Aktiviteettien kytkeytyessä liikuntaan tärkeää on myös luoda turvallinen ilmapiiri (Kokkonen & Klemola 2013, 212) tai motivaatioilmasto, kun tarkoitetaan toiminnan psykologista, koetua ilmapiiriä (Liukkonen, Jaakkola & Soini 2007, 162). Lisäksi ohjatussa aktiviteetissa ohjaajan vuorovaikutustaidoilla on keskeinen merkitys (Palomäki 2003, 14) niin ilmapiirin luomisessa kuin toiminnan onnistumisessa.

3 Aktiviteetin harjoittamisen keskeisyys matkailun motiivina

Aktiviteettimatkailua hahmotettaessa voidaan pohtia, pitäisikö ilmiöalueen rajaamisen kriteerinä käyttää aktiviteettien harjoittamista vai sitä, onko matkakohteeseen tultu nimenomaan harrastamaan kyseisiä aktiviteetteja. Kysymys on oleellinen matkailumuodon määrittelyn kannalta.

SI-matkailua sivuten aktiviteettien harjoittamisen ja matkailun motiivien käyttöä määrittelyperusteina ovat tarkastelleet Bob McKercher ja Andrew Chan (2005) artikkelissaan *How Special Is Special Interest Tourism?* Ongelman ydintä valottaa hyvin esimerkki konferenssimatkasta, johon toinen artikkelin kirjoittajista oli osallistunut (McKercher & Chan 2005, 23):

The conference planners organized a number of social activities and technical visits, including trying the local cuisine, an evening of wine tasting, a technical visit to see glacial features, and an opera staged in a sixteenth-century castle. Even though he joined these activities, it would be misleading to suggest he was a culinary, wine, eco-, or heritage and arts tourist, when, in actuality, it was the convention that drew him to the community.

Tässä tapauksessa vierailu määrittyi matkalle lähdön ja kohdevalinnan pääsyyn perusteella siis lähinnä konferenssimatkailuksi, eikä esimerkiksi viinimatkailuksi, vaikka kirjoittaja osallistui kokouksen oheisohjelmalla olleisiin viininmaistajaisiin.

Edelliselle esimerkille rinnasteisesti aktiviteettimatkailun keskiössä ovat aktiviteetit, joiden harrastamisen tulee lukeutua matkan tärkeimpiin motiiveihin. Tämä kriteeri – samoin kuin aktiviteettien fyysisyyttä koskeva rajaus – ovat mukana myös Pirjo Räsänen ja Heli Saaren (2004, 9–10) laatimassa aktiviteettimatkailun määritelmässä. Heitä lainaten:

Aktiviteettimatka sisältää määritelmänsä mukaisesti aina fyysisen aktiviteetin harjoittamisen. Aktiviteetti voi olla pyöräilyä, vaeltamista, melontaa tms. Aktiviteetti on oleellinen osa lomaa ja yleensä aktiviteettimatkailijan päämotiivina on yhden tai useamman aktiviteetin harrastaminen loman aikana.

Niin ikään aktiviteettimatkailun liikunnallisuuden suhteen väljemmät määritelmät (DATE 2011; Novelli ed. 2005) tähdentävät aktiviteetin harjoittamisen merkitystä matkapäätöksiä muodostettaessa.

4 Määritelmä

Edellä esiteltyjä rajauskriteereitä soveltaen aktiviteettimatkailu on mahdollista määritellä tavanomaisen elinpiirin ulkopuolelle suuntautuvaksi matkustamiseksi, jonka keskeisimpänä motiivina on osallistua vähintään yhteen omatoimiseen tai ohjattuun liikunnalliseen aktiviteettiin. Ohjatussa aktiviteetissa on keskeistä sen sisältö (mitä) ja ohjausmenetelmä (miten). Väljemmin määriteltynä matkustamisen motiivina toimivilta aktiviteeteilta ei edellytetä fyysistä rasittavuutta eli matkustuspäätöksiä ohjaavat harrasteet voivat olla luonteeltaan mitä tahansa aktiivista tekemistä tai osallistumista.

5 Aktiviteettimatkailun suhde muihin matkailumuotoihin

Määritelmänsä mukaan aktiviteettimatkailu hahmottuu laajaksi tai erittäin laajaksi matkailun osa-alueeksi. Tästä johtuen aktiviteettimatkailu limittyy lukuisiin matkailumuotoihin päällekkäisyyksien ollessa joskus suurempia ja joskus pienempiä. Tässä yhteydessä näitä kytköksiä tarkastellaan vain liittymäkohdiltaan selkeimpien matkailumuotojen osalta.

Aktiviteettimatkailun ilmeisin vastinpari on liikuntamatkailu. Joy Standeven ja Paul De Knop (1999, 12) antavat seuraavan määritelmän liikuntamatkailulle:

All forms of active and passive involvement in sporting activity participated in casually or in an organized way for non-commercial or business/commercial reasons, that necessitate travel away from home and work locality.

Määritelmässä keskeistä on jako aktiiviseen ja passiiviseen liikuntamatkailuun. Jälkimmäisestä esimerkkinä on muun muassa paljon tutkittu urheilutapahtumamatkailu, joka tarkoittaa

taa matkustamista seuraamaan katsojana jotain urheilukilpailua tai -tapahtumaa. Aktiivisesta liikuntamatkailusta on kyse silloin, kun matkailija itse osallistuu matkansa aikana johonkin liikunnalliseen toimintaan. Käytännöllisesti katsoen aktiviteettimatkailu suppeasti määriteltynä ja aktiivinen liikuntamatkailu ovat paljolti samoja asioita.

Matkustamista motivoivien harrasteiden (ja osallistujan) luonteesta riippuen aktiviteettimatkailulla voi olla yhtymäkohtia seikkailumatkailun kanssa. Seikkailumatkailussa matkailija etsii voimakkaita elämyksiä ottamalla osaa jännittäviin toimintoihin tai hakeutumalla vaarallisilta tuntuviin tilanteisiin tai paikkoihin. Keskeisiä piirteitä seikkailumatkailussa ovat haasteellisuus, riskinotto, tavallisuudesta poikkeavuus (escapism), yllätyksellisyys, jännitys, vaarantunne, uutuudenviehätys ja aktiivisuus. Seikkailu on kuitenkin henkilökohtainen kokemus. Matkailuaktiviteettien seikkailullisuudessa on luonnollisesti eroja: esimerkiksi kalastus ja golf eivät ole kovin riskialttiiksi saati vaarallisiksi miellettyjä aktiviteetteja. Toisessa ääripäässä taas ovat varsinaiset seikkailulajit, kuten vuorikiipeily, koskenlasku ja laskuvarjohyppy, joille on ominaista kamppailu luonnonvoimia tai niihin liittyviä pelkoja vastaan. Paitsi aktiviteettien suhteen jännityksen ja vaaran tuntemukset voivat vaihdella henkilöstä toiseen ja joskus samankin henkilön osalta eri ikävaiheissa. (Swarbrooke, Beard, Leckie & Pomfret 2003, 15- 19; Buckley 2010, 7).

Aktiviteettimatkailun suhde luontomatkailuun vaihtelee sekin tilanne- ja aktiviteettikohtaisesti. Molempia matkailumuotoja määritellään motiiviperustaisesti siten, että aktiviteettimatkailussa matkustuspäätösten edellytetään olevan sidoksissa aktiviteetin harrastamiseen ja luontomatkailussa odotettavissa oleviin luontokokemuksiin ja luonnon merkitykseen vetovoimatekijänä. Käytännössä aktiviteettimatkailijoiden harrasteet tapahtuvat valtaosin ulkosalla luonnonympäristöissä, jolloin aktiviteetteihin ja luontoon liittyvät motiivit sekoittuvat toisiinsa erilaisin painotuksin. Tilanteissa, joissa luonnonympäristö toimii lähinnä puitteena ja kulissina harrastustoiminnalle, matkailumuoto jäsentyy enemmän aktiviteetti- kuin luontomatkailuksi. Luontomatkailun painotus korostuu taas silloin, kun matkan missiona ovat luontoelämykset aktiviteetti puolen pelkistyessä esimerkiksi luonnonympäristöön menemiseen vaadittavaan liikkumistapaan. Aktiviteettikohtaisesti luontomotiivien on havaittu korostuvan hiihdon ja erävaelluksen kaltaisissa harrasteissa laskettelen ja moottorikelkkailun ollessa yleensä vaikuttimiltaan aktiviteettikeskeisempiä (Järviluoma 2006, 53–61, 148–162).

Aktiviteettimatkailu voi siis sisältää ainakin liikunta-, seikkailu- ja luontomatkailullisia elementtejä. Yhteisiä nimittäjiä on tietysti löydettävissä monista muistakin matkailumuodoista, mm. kannustematkailusta, maaseutumatkailusta ja hyvinvointimatkailusta. Esimerkiksi TEM:in (Työ- ja elinkeinoministeriö) toimialaraportin (2014, 72–73) mukaan matkailijoiden kiinnostus hyvinvointimatkailuun on kasvussa ja varsinkin senioreita kiinnostaa luonto ja aktiivinen lomavietto. Valinnaisena ainesosana aktiviteettimatkailuun, kuten mihin tahansa

matkailumuotoon, on mahdollista lisätä kestävän kehityksen periaatteiden huomiointi, jolloin kestävän luontomatkailun tavoin voidaan puhua erikseen kohdealueen ekologisen, sosio-kulttuurisen ja taloudellisen kantokyvyn huomioivasta kestävästä aktiviteettimatkailusta.

6 Lopuksi

Matkailumuotojen luokittelu on usein havainnollista ja esimerkiksi matkailutilastoinnin kannalta ehdottomankin tarpeellista. Toisaalta luokitukset väärin ymmärrettynä saattavat johtaa liian yksioikoisiin ja stereotyyppisiin tulkintoihin matkailijoiden motiiveista ja käyttäytymisestä (ks. Vehmas 2010, 55).

Ryhmittelytaipumus itsessään voi aiheutua monista seikoista. Vapaa-ajan matkailulle käytännön toimintana on lähtökohtaisesti ominaista uusien kohteiden ja kokemusten etsiminen, mikä kasaantuessaan synnyttää uusia matkailun alakulttuureja, jotka erottautuvat tai erotetaan perinteisemmistä turismin muodoista. Toisinaan uusia kategorioita laittaa alulle matkailun edistämiseen tähtäävä kohderyhmien profilointi, niche-markkinointi tai ajassa liikkuvien trendi-ilmiöiden siirtäminen matkailukontekstiin. Ryhmittelytaipumuksen taustalla on luonnollisesti myös pyyteetön pyrkimys kuvata ja ymmärtää erilaisten luokittelujen kautta tarkasteltavaa ilmiötä – tässä tapauksessa matkailua – ja siinä tapahtuvia muutoksia.

Aktiviteettimatkailussa ehkä erityisen kiinnostava näkökulma onkin matkailumuodon kehitysprosessi ja sen yhteys matkailuilmiön yleismaailmallisiin muutoksiin. Aktiviteettimatkailu voidaan yhtäältä tulkita jonkinlaiseksi vastareaktioksi tai vaihtoehdoksi massamatkailulle. Massamatkailulle oli, ja on edelleen, tunnusomaista paketoitujen ja standardoitujen vapaa-ajan palvelujen myynti suurille massoille. Kun massaturisti on tyypillisesti passiivinen, käyttäytymiseltään ennalta arvattava, suurista matkailijajoukoista turvaa hakeva, valmiita matkapaketteja ja etukäteen suunniteltua ohjelmaa suosiva, luonnehtii Auliana Poonin yli 20 vuotta sitten lanseeraamaa ”uutta matkailijaa” yksilöllisyys, spontaanisuus, laatu- ja ympäristötietoisuus, uusien kokemusten etsiminen ja erottautuminen. Uusi matkailija on myös entistä aktiivisempi haluten lomallaankin tehdä tai suorittaa jotakin (Poon 1993). Pitkälti vastaavanlaista transformaatioprosessia on kuvattu yleisenä siirtymänä fordistisesta kohti jälki-fordistista tuotantoa ja kuluttamista (ks. Saarinen 2002), joka matkailuilmiöön sovelletuna osaltaan selittää matkailuaktiviteettien merkityksen korostamista ja aktiviteettimatkailun pinnalle nousemista.

Toisaalta transformaatioprosessi on näkynyt myös matkailuaktiviteeteissa itsessään. Vielä muutama vuosikymmen sitten matkailuaktiviteetit olivat useimmiten rentouttavia, passiivisia, epäteknologisia ja enimmäkseen ei-kilpailuhenkisiä. Tällaisia harrasteita olivat esimerkiksi kävely, eväsretkeily, kalastus, ratsastus, nähtävyyksien katselu sekä historiallisissa kohteissa ja kulttuuritapahtumissa vierailu. Sittemmin edellisten rinnalle, ei tosin mitenkään poissulkevasti, on tullut melko tavalla erilaatuisia matkailuaktiviteetteja, joita ilmentäviä

ominaisuuksia ovat aktiivisuus, kilpailullisuus, muodikkaus, teknologisuus, yksilöllisyys ja vauhdikkaus. Esimerkkejä uusista matkailuaktiviteeteista ovat vaikkapa maastopyöräily ja -autoilu, riippuliito, purjelautailu sekä värikuulasodat ja vastaavat selviytymispelit (Butler, Hall & Jenkins 1998, s. 13–14).

Harrastusmotiivien suhteen traditionaalisissa matkailuaktiviteeteissa korostuvat usein luontopainotteinen toimintaympäristö ja irtiotto kaupunkimaisesta elämäntavasta. Uusissa aktiviteeteissa kyse on sen sijaan etupäässä kaupunkilähtöisten ilmiöiden ja arvojen siirtämisestä maaseutu- ja luontoympäristöihin, jolloin aktiviteetin harrastuspaikalla sinänsä voi olla vähäinen tai jopa olematon merkitys harrastusmotiiveissa (Roberts & Hall 2001, 35–36). Näissä ääritapauksissa on toisin sanoen epärelevanttia, miten vetovoimaisia matkailualueen luonnon ja rakennetun ympäristön piirteet ovat – pääasia, että tarjolla on mahdollisuus ja puitteet kiinnostuksen kohteena olevan aktiviteetin harrastamiselle. Kaiken kaikkiaan tulee muistaa kuluttajien rooli uusien vapaa-ajan innovaatioiden syntymisessä ja leviämisessä (Timonen 2005, 5).

Aktiviteettimatkailun kehitysprosessin tuottamien perustaltaan urbaanien matkailuaktiviteettien kysynnän lisääntyminen yhdessä perinteisempien harrasteiden suosion säilymisen kanssa ovat luoneet edellytyksiä aktiviteetti- ja ohjelmapalvelutarjonnaltaan monipuolisten matkailukeskittymien syntymiselle. Tämä kehitys osoittaa omalta osaltaan Auliana Poonin havaitseman matkailijoiden aktivoitumistrendin jatkuvan edelleen.

Lähteet

Buckley, R. 2010. *Adventure Tourism Management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Butler, R., Hall, C. M. & Jenkins, J. 1998. Introduction. Teoksessa R. Butler, C. M. Hall & J. Jenkins (toim.) *Tourism and Recreation in Rural Areas*. Chichester: John Wiley & Sons, 7–15.

DATE. 2011. *Comparative Study of Factors Influencing Activity Tourism in Europe*. EU Lifelong Learning Programme. activitytourism.net/comparatives.pdf

Heinilä, K. 1998. Liikunta ja yhteiskunta. Teoksessa Mari Miettinen (toim.) *Haasteena huomisen hyvinvointi – miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu, tutkimuskatsaus*. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124 (LIKES), 18–20.

Järviluoma, J. 2006. Turistin luonto. Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. *Acta Universitatis Lapponiensis* 96.

Kokkonen, M. & Klemola, U. 2013. Liikunta tunne- ja ihmissuhdetaitojen opettamisen välineenä. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–235.

- KTM (Kauppa ja teollisuusministeriö). 2007. Matkailun ohjelmapalvelut. Toimialaraportti.
- Liukkonen, J., Jaakkola, T. & Soini, M. 2007. Motivaatioilmasto liikunnanopetuksessa. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Jyväskylä: WSOY, 157–170.
- McKercher, B. & Chan, A. 2005. How Special Is Special Interest Tourism? *Journal of Travel Research* 44, 21–31.
- Mosston, M. & Ashworth, S. 2008. Teaching Physical Education. First Online Version. spec-trumofteachingstyles.org
- Novelli, M. ed. 2005. *Niche Tourism. Contemporary Issues, Trends and Cases*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Palomäki, S. 2003. Liikunnanopettajaksi opiskelevat oman opetuskäyttäytymisen tutkijoina ja kehittäjinä: opetuksen reflektointi Didaktisen observoinnin -kurssilla. Jyväskylän yliopisto. Liikuntapedagogiikan lisensiaatintyö.
- Poon, A. 1993. *Tourism, Technology and Competitive Strategies*. Wallingford: CAB International.
- Roberts, L. & Hall, D. 2001. *Rural Tourism and Recreation. Principles to Practice*. Wallingford: CABI.
- Räsänen, P. & Saari, H. 2004. Melonta-, pyöräily- ja vaellustarjontamme ja sen kysyntä ulkomailta. Tilannekarttoitus. Ellare Oy. Matkailun edistämiskeskus A:134.
- Saarinen, J. 2002. "Elämyksiä, elämyksiä, elämyksiä": lyhyt johdatus elämystalouteen ja -tutkimukseen. Teoksessa J. Saarinen (toim.) *Elämys. Teollisuutta, taloutta vai jotain muuta?* Lapin yliopiston menetelmätieteellisiä tutkimuksia 2. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 5–16.
- Standeven, J. & De Knop, P. 1999. *Sport Tourism*. Champaign: Human Kinetics.
- Swarbrooke, J. & Horner, S. 1999. *Consumer Behaviour in Tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. & Pomfret, G. 2003. *Adventure Tourism. The New Frontier*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- TEM (Työ- ja elinkeinoministeriö). 2014. Matkailu. Toimialaraportti.
- Timonen, P. 2005. Kuluttajien vapaa-ajan haaveet ja elämysklusteri. Kuluttajatutkimuskeskus - Työselosteita ja esitelmiä 86:2005.

Trauer, B. 2006. Conceptualizing Special Interest Tourism – Frameworks for Analysis. *Tourism Management* 27, 183–200.

Vehmas, H. 2010. Liikuntamatkalla Suomessa. Vapaa-ajan valintoja jälkimodernissa yhteiskunnassa. Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 143.

Vuori, I. 2005. Liikunta, kunto ja terveys. Teoksessa Vuori I., Taimela, S. & Kujala, U. (toim.) *Liikuntalääketiede* 16–29. Helsinki: Kustannus Oy Duodecium.

WHO. 2015. Physical Activity. www.who.int/topics/physical_activity/en/

KATSAUS AKTIVITEETTIMATKAILUN OSAAMISALUEESEEN

Katri Takala

Aktiviteettimatkailu on yksi Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) viidestä osaamisalueesta, neljä muuta ovat Tietojärjestelmät, Sairaalan- ja terveydenhoito, Kone- ja kaivostekniikka sekä Liiketoiminta ja innovaatiot. Aktiviteettimatkailu on valtakunnallisesti ainutlaatuinen liikunnan ja matkailun yhdistävä toiminnallinen kokonaisuus.

Aktiviteettimatkailussa liikunta ja matkailu tekevät tiivistä yhteistyötä *koulutuksen* saralla. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutuksessa opiskellaan liikunnanohjaajaksi (AMK), matkailun koulutuksessa restonomiksi. Molemmista koulutuksista valmistuu oman alansa ammattilaisia koulutus-, suunnittelu- ja kehittämistehtäviin. He kykenevät vastaamaan ihmisten vapaa-ajan ja harrastustarpeisiin sekä tuottamaan elämyksiä, mikä yhdistää molempia ammattilaisia vahvasti. Koulutukset antavat valmiuksia myös yrittäjyyteen. Opinnoissa voi yhdistää liikuntaa ja matkailua heti ensimmäisestä vuodesta alkaen, jolloin opiskellaan niin liikunnan kuin matkailunkin perusteita. Tavoitteena on aloittaa opintopolku, jonka alussa luodaan ymmärrys molempiin aloihin. Näin opintojen myöhemmässä vaiheessa on mahdollisuus uusien tuotteiden tai palvelujen kehittämiseen, yhteisvoimin ja molempien alojen asiantuntijuutta hyödyntäen. Tähän on tähdätty myös ammattikorkeakoulun yhteisillä Tekevä amk -opinnoilla, joiden aikana luodaan kaiken kaikkiaan edellytyksiä yli alojen tehtävälle yhteistyölle. Tekevä amk -opinnot sisältävät muun muassa projektitoiminnan perusteita, liiketoimintaosaamista sekä kokous- ja neuvottelutaitoja. Toisen ja kolmannen vuoden aikana liikunnan ja matkailun opiskelijat opiskelevat yhteisiä moduuleja (tulevaisuudessa polkuja), jotka liittyvät terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, elämyksellisyyteen, tapahtumien järjestämiseen sekä yrittäjyyteen. Nämä opinnot voivat kulminoitua yhteiseen, työelämää palvelemaan opinnäytetyöhön sekä harjoitteluun. Lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan opinnot suoritetaan yhdessä ennen opinnäytetyötä. Koulutuksessa on tulevaisuudessa tavoitteena tuottaa liikunnan ja matkailun yhteistyönä uusia elämyksellisiä, liiketoiminnallisesti kannattavia tuotteita ja palveluja. Kaikki tämä toiminta on työelämälähtöistä.

Aktiviteettimatkailun *TKI-toiminnassa* on tällä hetkellä viisi keskeistä kehittämisteemaa, joita tarkastellaan KAMK strategiapäivitysten yhteydessä. Tällä hetkellä Älykkäät matkailu- ja liikuntapalvelut -teemassa pyritään hyödyntämään teknologian mahdollisuuksia uusien palveluiden luomisessa. Näissä palveluissa huomioidaan elämyksellisyys entistä voimakkaammin. Matkailun ja liikunnan PK-yritysten toimintaedellytysten kehittäminen -teemassa taas korostuu verkostojen luominen niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Aktiviteettien toi-

mintaympäristön kehittäminen -teema keskittyy muun muassa ulkoiluelämysten puitteiden luomiseen, Eri-ikäisten liikunnan edistäminen -teemassa taas uusien terveystalvännusmetelmien käyttöön ja kehittämiseen. Raja-alueatnkailun erityisosaamisen kehittäminen -teemassa tarkastellaan esimerkiksi raja-alueatoininnan tuntemusta kulttuurillisesti ja taloudellisesti. TKI-toiminta kytketään tulevaisuudessa yhä tiiviimmin myös liikunnan ja matkailun koulutusten opintojaksoihin, opinnäytetyöhön sekä harjoitteluun. Näin TKI-toiminnan avulla tuotettua osaamista saadaan opiskelijoiden, toisin sanoen tulevien työelämäosaajien käyttöön.

Toimintaympäristöjen ja yhteisten toimintatapojen kehittäminen on ollut yksi tavoite Aktiviteettimatkailla. Kehitteillä on ns. Älysalikonsepti, joka toimii aktiviteettimatkaillon oppimisympäristönä. Siinä mahdollistuu liikunnan, matkailun ja muidenkin alojen opiskelijoiden uusien tuotteiden ja innovaatioiden kehittäminen. Nämä tuotteet voivat olla esimerkiksi liikuntaa ja pelejä yhdistäviä. Myötätuuli on ollut aikaisemmin liikunta-, sosiaali- ja terveystalan opiskelijoiden yhteinen harjoitteluympäristö ammattikorkeakoulun tiloissa. Tällä hetkellä sitä kehitetään liikunta- ja matkailualan palveluiden tuottamisen suuntaan. Yhteisistä toimintavoista esimerkiksi opinnäytetyön ja harjoittelun prosessit on yhtenäistetty niin ajallisesti kuin sisällöllisestikin ja näin mahdollistettu opiskelijoiden yhteistyö niiden tiimoilta.

Tulevaisuudessa Aktiviteettimatkaillon osaamisalue tuottaa työelämään osaajia, jotka ovat tottuneet tekemään tiimityötä, kohtaamaan haasteita ja oppineet ratkomaan niitä moniammatillisissa tiimeissä. Heillä voi olla tavoite selvillä, mutta sen saavuttamisen keinot ovat monet; tämä kuvaa hyvin myös tämän päivän työelämää ja sen luonnetta.

AKTIVITEETTIMATKAILUN OPISKELIJAT KEHITTÄMISTOIMINNASSA

Mika Pietarinen

1 Johdanto

Kajaanin ammattikorkeakoulun tavoitteena strategian mukaan on olla 2020 Suomen tekevin korkeakoulu, joka on yhteistyökumppaneidensa kanssa toiminta-alueensa johtava TKI- ja yritystoiminnan edistäjä, väestön osaamistason kohottaja sekä dynaaminen työelämän yhteistyökumppani ja uudistaja. Tavoitteena on myös tehdä tiivistä yhteistyötä alueen yritysten kanssa.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa opiskelijat vahvistavat työelämävalmiuksiaan oppimalla asiantuntijatehtävissä. Työelämäläheinen projektioppiminen ja oikeissa työelämän projekteissa toimiminen ovat opiskelijoille arkipäivää. Strategian mukaisena tavoitteenamme on, että jokainen opiskelija olisi suorittanut opintojen loppuvaiheessa vähintään 70 opintopistettä TKI -opintoja. Tavoitteenamme on myös olla kansallisesti houkutteleva ja kiinnostava opiskelupaikka sekä yhteistyökumppani. Tarkoituksenamme on, että edistämme Pohjois- ja Itä-Suomen osaamisen, osaajien ja elinkeinoelämän kehittymistä sekä toimijoiden välistä yhteistyötä.

Aktiviteettimatkailun opiskelijat ovat monella tapaa mukana Kajaanin ammattikorkeakoulun TKI -toiminnassa. Tavallisimmat tavat ovat opintojaksot, jotka sisältävät TKI -opintoja, harjoittelu ja opinnäytetyö.

2 Projektiopinnot

Useimpiin opintojaksoihin on nykyään integroitu erilaisia TKI -opintoja, joissa tehdään erilaisia toimeksiantoja ulkopuolisille tahoille, yrityksille tai yhteisöille. Aktiviteettimatkailun puolella on myös omia tapahtumia, jotka tarjoavat opiskelijoille hyvät mahdollisuudet tehdä TKI -opintoja oikeassa ja aidossa ympäristössä. Näitä ovat mm. Kajaanihallilla järjestettävä Joulutori, jossa käy kahden päivän aikana noin 9 000 asiakasta ja näytteilleasettajia on noin 120. Toinen esimerkki on merkittäväksi tapahtumaksi muodostunut Lost in Kajaani -seikkailukisa, joka on noussut muutamassa vuodessa osallistujamäärältään Suomen suurimmaksi seikkailukisaksi. Lost in Kajaani -kisassa yhteistyökumppanina toimii Kainuun Liikunta ry. Ilman opiskelijoita ja heidän työpanostaan näitä kumpaakaan tapahtumaa ei olisi mahdollista toteuttaa Kajaanissa ja sitä kautta vilkastuttaa paikallista elinkeinoelämää sekä alueen elin- ja vetovoimaisuutta.

Aktiviteettimatkaailussa noudatetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun strategian mukaisia arvoja TKI -opintoja toteutettaessa. Opiskellessa pyritään aina pitämään ns. tekemisen meininki korkealla. Tämä tarkoittaa opiskelijoilta ja henkilökunnalta myönteistä, innovatiivista ja ennakkoluulotonta asennetta itsensä ja työyhteisön jatkuvaan kehittämiseen. Tekemisen meiningin asennetta pyritään iskostamaan opiskelijoihin jo ensimmäisen vuoden yllälaisilla TKI -opinnoilla. Tätä varten Kajaanin ammattikorkeakoulussa on kehitetty Tekevä amk -moduuli, jossa muiden perusopintojen ohella keskeisessä roolissa ovat yllälaiset projektiopinnot. Näiden opintojen kautta opiskelijat saavat jo ensimmäisen kosketuksen yllälaiseen yhteistyöhön ja TKI:hin pienimuotoisten projektiopintojen kautta. Osa näistä ensimmäisistä projektiopinnoista ei välttämättä ole aivan pienimuotoisiakaan, kuten Lumimiilun avajaiset, jossa oli noin 400 - 500 henkeä yleisönä tai Kajaanin Raatihuoneen torilla järjestetyt Tossutanssit, jossa oli mukana useita kajaanilaisia yhteistyökumppaneita.

3 Harjoittelu

Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluu 30 opintopisteen harjoittelu, joka on yksi merkittävimmistä TKI -opintojen muodoista. Harjoittelu suunnitellaan koulutusohjelmaan liittyviksi opintojaksoiksi, jotka voidaan suorittaa kotimaassa tai ulkomailla. Harjoittelun tavoitteena on mm. tukea opiskelijan kasvamista asiantuntijaksi edistäen ammatillisten valmiuksien kehittymistä, edistää opiskelijan yleisiä työelämävalmiuksia ja yhdistää teoriaa sekä käytäntöä. Harjoittelulla tavoitellaan erityisesti sitä, että edesautettaisiin opiskelijan työllistymistä valmistumisen jälkeen. Aluekehityksen näkökulmasta tavoitteena on tuoda työnantajille uusia näkökulmia, uusinta tietoa ja auttaa jatkossa rekrytoinneissa.

Aktiviteettimatkaailun restonomikoulutuksessa ensimmäinen kontakti työelämään saadaan työelämäjakson kautta heti ensimmäisen vuoden kevätlukukaudella. Jo ensimmäisen vuoden viiden viikon työelämäjaksolla on merkittävä työllistävä vaikutus opiskelijoille. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista lähes puolet olisi saanut työelämäjakson paikasta itselleen jonkinlaisen työsuhteen, joko koko kesäksi tai vähintään ainakin keikkaluonteisia työtehtäviä. Muutenkin opiskelijapalautteen mukaan jaksosta saadut kokemukset olivat positiivisia ja myönteisesti opettavia. Usealle opiskelijalle tämä lyhyt työelämäkokemus oli ensimmäinen tuntuma matkaailuaan. Työelämäjaksolla on myös ollut positiivinen vahvistava vaikutus siihen, että on oikeaa alaa opiskelemassa. Kyselyn mukaan kolme neljästä opiskelijasta koki jakson vahvistaneen positiivisesti oikean alan valintaa. Kyselyn mukaan edellä mainittua asiaa kukaan ei kokenut negatiivisesti.

Aktiviteettimatkaailussa harjoittelu on jaettu kahteen osaan, harjoittelu 1:seen (12 op, 300 h) ja harjoittelu 2:seen (18 op, 450 h). Näistä ensimmäinen harjoittelu keskittyy palvelutuotantoon, jossa opiskelija perehtyy alansa suorittavan tason työtehtäviin ja palvelutuotantoon. Tavallisesti harjoittelu 1 sijoittuu toisen vuoden kolmanteen jaksoon tammi - helmikuulle. Tässä harjoittelussa tavoitteena on, että opiskelija pääsee käyttämään perus- ja ammat-

tiopinnoissa hankittuja tietoja ja taitoja. Harjoittelu 1:ssä opiskelijat saavat tehtäväkseen jo hieman pohtia ja havainnoida tulevia TKI -mahdollisuuksia. Opiskelijat saavat yhdeksi tehtäväkseen kartoittaa, millaisia opinnäytetyömahdollisuuksia harjoittelupaikassa olisi tarjolla.

Harjoittelu 2:ssa tavoitteena on esimiestyöskentely, jossa opiskelija perehtyy esimiehen rooliin ja merkitykseen työyhteisössä. Tässä harjoittelussa tavoitteena on, että opiskelija pääsee soveltamaan ammattiopinnoissa ja syventävissä opinnoissa hankittuja taitoja sekä soveltaa uusinta tietoa matkailupalvelujen kehittämiseen. Tämä harjoittelu sijoittuu tavallisesti neljännen opiskeluvuoden kesään tai syksyyn, viimeiseksi opintosuoritukseksi ennen valmistumista. Harjoittelun sijoittaminen viimeiseksi opintosuoritukseksi tähtää siihen, että opiskelija siirtyisi harjoittelusta suoraan työelämään kaikki tutkintoon vaadittavat opinnot suoritettuna.

Aktiviteettimatkaailussa harjoittelu 2:seen on sisällytetty kehittämistehtävä. Tämän kehittämistehtävän avulla opiskelija saa harjoittaa koulussa oppimiaan taitoja ja osaamista oikeassa työympäristössä. Kehittämistehtävästä sovitaan aina kaikkien kolmen osapuolen kanssa, eli työnantajan, opiskelijan ja koulussa olevan harjoitteluohjaajan kanssa. Tyypillisiä kehittämistehtäviä ovat mm. pienimuotoisten perehdytysoppaiden tekeminen johonkin yrityksen toimintoon, teemaviikon tai tapahtuman järjestäminen, asiakastyytyväisyyskyselyn tekeminen ja erilaisten suunnitelmien laatiminen. Tavoitteena kehittämistehtävässä on aina se, että harjoittelupaikka saisi siitä jotakin konkreettista hyötyä ja opiskelija saisi toteuttaa ja näyttää omaa osaamistaan.

4 Opinnäytetyö

Opinnäytetyön tekemisen tavoitteena on kehittää yhteistyötä ammattikorkeakoulun, opiskelijoiden ja työelämän välillä sekä edistää opiskelijoiden siirtymistä opiskeluista työelämään. Opiskelija voi löytää opinnäytetyön aiheen suoraan työelämästä esimerkiksi työn tai työharjoittelun aikana. Opinnäytetyön tilaajana voi olla yritys, julkinen organisaatio, yhdistys tai yksityinen henkilö. Yhä useammassa tapauksissa opinnäytetöiden tilaajana on myös Kajaanin ammattikorkeakoulun oma tutkimus- ja kehittämistoiminta. Tätä kautta entistä useammat opiskelijat pääsevät osallisiksi aktiviteettimatkaailun omaan TKI -toimintaan ja kehittävät sitä kautta TKI -osaamistaan.

Opinnäytetyön laajuus on 15 op ja aktiviteettimatkaailussa se tehdään tavallisesti kolmantena opiskeluvuotena. Lähes 90 prosenttia opinnäytetöistä on hankkeistettuja eli niillä on jokin toimeksiantaja. Tyypillisimpiä opinnäytetyön aiheita ovat asiakastyytyväisyyskyselyt, tuotekehitystyöt ja erilaiset tapahtumien järjestämiset. Viime vuosina toimeksiantoina tehdyt opinnäytetyöt ovat lisääntyneet merkittävästi.

Opinnäytetöillä on myös merkitystä aluekehitysnäkökulmasta tarkasteltuna. Opinnäytetyöt auttavat kehittämään yrityksen tai yhteisön omaa toimintaa ja sitä kautta menestymään entistä paremmin kiristyvässä kilpailussa niin Suomessa kuin maailmalla. Useasti ilman opiskelijan antamaa työ- ja osaamispanosta opinnäytetyön kautta, ei yrityksillä olisi ollut resursseja tai jopa osaamista jonkin asian selvittämiseen tai toiminnan kehittämiseen. Yksi malliesimerkki tällaisesta on Osuuskauppa Maakunnan ravintola Sulolle kehitetty tyytyväisyyskyselyjärjestelmä, jota käytetään säännöllisesti asiakastyytyväisyyden mittaamisessa ja seuraamisessa sekä yrityksen asiakaspalvelun johtamisvälineenä. Tässä opinnäytetyössä yhdistyi myös menestyksekkäästi suoritettu harjoittelu ja kyseinen opiskelija on työllistynyt yritykseen. Vastaavia muita esimerkkejä löytyy runsaasti, joissa on saatu hyviä ja kestäviä tuloksia, niin yrityksen, opiskelijan ja koulun näkökulmasta tarkasteltuna.

5 Lopuksi

Kajaanin ammattikorkeakoulun ja aktiviteettimatkailun vahvuus on käytännönläheisyys ja nopea reagointikyky TKI -toiminnassa. Vahvuuksia ovat myös motivoitunut henkilöstö ja opiskelijat, jotka ottavat ennakkoluulottomasti erilaisia haasteita vastaan. Aktiviteettimatkailun TKI -toiminta on pystytty integroimaan Kajaanin ammattikorkeakoulun strategian mukaisesti menestyksekkäästi opiskelijoiden arkipäivän opintoihin ja sitä kautta tuomaan kokonaan uutta oppimisympäristöä heidän tarjolle. Todelliset toimeksiannot ja projektit motivoivat aivan toisella tavalla kaikkia osapuolia toimimaan kuin ns. ”mielikuvitusharjoitustyöt”. Aktiviteettimatkailun osaamisalueella nähdään, että entistä syvempi yhteistyö yritysten ja yhteisöjen kanssa on suuri mahdollisuus pärjätä koko ajan kiristyvässä kilpailussa opiskelijoista. Näkyminen TKI -kentällä on parasta aktiviteettimatkailun markkinointia.

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN LIIKUNNANOHJAAJIEN JA RESTONOMIEN SEURANTATUTKIMUS

Jari Järviluoma & Katri Takala

1 Johdanto

Tutkintoon johtavaa koulutusta tarjoavien oppilaitosten on tärkeää tietää, miten heiltä valmistuneet henkilöt ovat työllistyneet ja miten koulutuksen on koettu vastaavan työelämän vaatimuksia. Lisäksi on mielenkiintoista tietää, mitä mieltä valmistuneet ylipäänsä ovat saastaan koulutuksesta. Valmistuneiden antama työelämä- ja palautetieto on tarpeellista erityisesti koulutuksen kehittämisen ja opetussuunnitelman kannalta.

Kajaanin ammattikorkeakoulusta (KAMK) valmistuneiden tilannetta seurataan systemaattisesti valmistumisesta lähtien OPALA-päätökyselyn ja sitä seuraavien erillisten työllistymisen seurantakyselyjen avulla. Opiskelijapalautejärjestelmä OPALA on ammattikorkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) yhteinen opiskelijapalautteen koontijärjestelmä, jonka avulla ammattikorkeakoulu voi verrata omia tuloksiaan muiden ammattikorkeakoulujen saamaan opiskelijapalautteeseen. OPALA-päätökyselyyn vastaavat kaikki Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuvat henkilöt Asio-opiskelijahallintojärjestelmän kautta. Työllisyystilannetta 1-2 vuoden päästä valmistumisesta seurataan KAMK:in omalla seurantakyselyllä, joka toteutetaan joka toinen vuosi (OPALA 2015; KAMK 2015).

Vakiintuneiden palautekäytäntöjen ohella on nähty tarpeelliseksi tehdä aika ajoin myös perusteellisempia koulutuskohtaisia seurantatutkimuksia. Tässä selvityksessä tarkastelun kohteena on KAMK:in aktiviteettimatkailun osaamisalueen tarjoama koulutus ja sen kehittäminen osaamisalueelta valmistuneille *liikunnanohjaajille* ja *restonomeille* suunnatun kyselytutkimuksen tulosten valossa.

Tiettyihin tutkintonimikkeisiin keskittyviä valmistuneiden seurantatutkimuksia on Suomessa tehty lukuisia eri ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Liikunnanohjaajakoulutuksen seurantatutkimuksista mainittakoon Kajaanin ammattikorkeakoulussa tehty tutkimus ”Katsaus liikunnanohjaajien (AMK) koulutukseen ja työhön: Liikunnanohjaajien työllistyminen vuosina 2002-2008 sekä liikunnanohjaajien kokemuksia ammattikorkeakoulutuksesta ja työelämän vaatimuksista” (Lappalainen 2008). Muita liikunnanohjaajien seurantatutkimuksia ovat esimerkiksi Ala-Vähälän (2012) tekemä kartoitus ”Liikuntaneuvojien ja liikunnanohjaajien työurat tutkinnon suorittamisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen” ja Pauli Vuolteen (2013) varsin kattava ”Liikunnan ja terveyden uralla – vuosina 1984-2008 valmistuneiden liikunta- ja terveystieteiden maistereiden sekä työelämässä toimivien liikunnanohjaajien (AMK) urakehitys”. Restonomikoulutuksen osalta esimerkkejä ovat Annikki Mikkosen väitöskirja ”Mat-

kailu-, ravitsemis- ja talousalan ammattikorkeakoulutuksen vaikuttavuus työelämän näkökulmasta” (Mikkonen 2012; ks. myös Mikkonen & Mertanen 2013) ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa tehty restonomien palkka- ja työllisyystutkimus 2011 (Ohtonen, Väyrynen & Jaakonaho 2011).

KAMK:sta valmistuneiden liikunnanohjaajien ja restonomien seurantatutkimuksen kyselyaineistojen keruusta, analysoinnista ja raportoinnista ovat vastanneet aktiviteettimatkaillon koulutuspäällikkö Katri Takala ja matkailututkija Jari Järviluoma. Heidän lisäksi tutkimuksen toteutukseen sen eri vaiheissa ovat osallistuneet kehitysjohtaja Mikko Keränen, matkailun yliopettaja Pasi Korhonen, lehtori Mika Pietarinen, lehtori Anne Karhu sekä lehtori/opinto-ohjaaja Teija Vainikka. Restonomien strukturoidun kyselyaineiston tallennuksen teki restonomiopiskelija Meri Savolainen.

2 Tutkimuskysymykset

Tämän seurantatutkimuksen tavoitteena on vastata alla oleviin kysymyksiin.

- 1) Miten Kajaanin ammattikorkeakoulusta vuosina 2008-2013 valmistuneet liikunnanohjaajat ja restonomit ovat sijoittuneet työelämään?
- 2) Miten valmistuneiden mielestä Kajaanin ammattikorkeakoulussa suoritetun tutkinnon antamat valmiudet vastaavat heidän nykyisen työnsä vaatimuksia?
- 3) Mitä mieltä valmistuneet ovat Kajaanin ammattikorkeakoulun opetustarjonnan laadusta ja sisällöstä?
- 4) Minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja oli liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutuksissa vuosina 2008-2013?
- 5) Missä määrin valmistuneet ovat kiinnostuneita Kajaanin ammattikorkeakoulun tarjoamista jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista?
- 6) Minkälaisiksi Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet arvioivat liikunta- ja matkailualojen työllisyyden tulevaisuuden näkymät?
- 7) Mitä osaamistarpeita on tulevaisuudessa liikunnanohjaajana (amk) ja restonomina (amk) työskentelevillä?
- 8) Miten Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet liikunnanohjaajat (amk) ja restonomit (amk) kehittäisivät käymäänsä koulutusta?
- 9) Millaista palautetta liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutuksista valmistuneet antoivat Kajaanin ammattikorkeakoululle?

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Aineiston keruumenetelmä ja kohderyhmät

Liikunnanohjaajien ja restonomien seurantatutkimuksen *aineisto kerättiin surveymenetelmällä*. Aineiston hankinta alkoi kyselylomakkeen suunnittelulla, jossa pohjana käytettiin opintotoimiston vuosittain tekemää, KAMK:n kaikilta aloilta valmistuneille suunnattua työllistymisen seurantakyselyä. Työelämän vaatimuksiin ja koulutuksen antamiin valmiuksiin liittyvässä kysymysformaatissa mallia otettiin muista aiemmista tutkimuksista, kuten esimerkiksi Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tekemästä ura- ja työmarkkinaseurannasta (Sakari 2012) ja Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämäseurannasta (Varamäki, Heikkilä & Lautamaja 2011).

Liikunnanohjaajille ja restonomeille suunnatut strukturoidut kyselylomakkeet (LIITE 1 ja 2) olivat neljän sivun mittaisia ja ne sisälsivät myös avoimia kysymyksiä. Lomakkeen kysymykset sijoitettiin kuuden pääotsikon alle, jotka olivat:

- Taustatiedot
- Työelämään sijoittuminen
- Työelämän vaatimukset ja KAMK:ssa suoritettujen tutkinnon antamat valmiudet
- Liikunta-alan/matkailualan tulevaisuuden näkymät
- Kiinnostus jatkokoulutukseen
- Muuta palautetta

Kyselylomakkeet postitettiin Väestörekisterikeskuksesta tilattuihin osoitteisiin lokakuussa 2014. Tutkimuksen *kohderyhmänä* olivat Kajaanin ammattikorkeakoulusta vuosina 2008 – 2013 valmistuneet suomea äidinkielenään puhuvat liikunnanohjaajat ja restonomit. Lomake lähetettiin 136:lle liikunnanohjaajalle ja 291:lle restonomille eli kaikille kohderyhmään kuuluville, joiden yhteystiedot olivat Väestörekisteristä saatavissa. Marraskuussa postikyselyyn vastaamattomia muistutettiin postikortilla, jossa kerrottiin linkki lomakkeesta tehtyyn sähköiseen kyselyyn. Näiden toimenpiteiden jälkeen tutkimukseen osallistuneiden lopulliseksi määräksi muodostui 62 liikunnanohjaajaa ja 114 restonomia. Palautusprosentti oli siten liikunnanohjaajilla 46 %, restonomeilla 39 % ja kaikkiaan 41 %, mitä voidaan pitää kohtalaiseena.

Vastaamisen kannustimena lomakkeen yhteydessä oli kuponki, jonka palauttaneet osallistuivat Holiday Clubin 300 euron arvoisen lahjakortin arvontaan. Palkinnon voitti Kainuussa asuva restonomi.

3.2 Aineiston analyysit

Tutkimuksessa on käytetty sekä määrällistä että laadullista tutkimusotetta. Kyselyaineistojen *strukturoidujen kysymysten* tulokset kuvataan esittelemällä muuttujien frekvenssijakaumia, ristiintaulukointeja ja keskiarvoja. Ristiintaulukoinneissa muuttujien välisiä eroja tarkastellaan khiin neliö -testeillä. Niissä tapauksissa, joissa keskiarvon käyttö tunnuslukuna on mielekästä, keskiarvojen erojen analysointiin käytetään t-testejä. Ristiintaulukoiden khiin neliö -testeissä samoin kuin keskiarvoja vertailevissa t-testeissä muuttujien välisellä tilastollisesti merkitsevällä erolla viitataan yleisen tavan mukaisesti riskitasoon $p < 0,01$, jolloin erojen todennäköisyys esiintyä sattumalta on pienempi kuin yksi prosentti (Metsämuuronen 2009).

Kyselylomakkeen *avoimet kysymykset* olivat: 1) Minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja tutkintoosi sisältyi? 2) Mitä valmiuksia tarvitaan nykyistä enemmän? 3) Mitä tietoja ja taitoja tarvitset työelämässä? 4) Miten kehittäisit Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunta/matkailualan koulutusta? ja 5) Muita terveisiä ja palautetta, joita haluat antaa Kajaanin ammattikorkeakoululle.

Avointen kysymysten avulla saatu sanallinen aineisto analysoitiin *aineistolähtöisellä sisälönanalyysillä*. Aineisto luettiin läpi useaan kertaan, jotta siitä saatiin kokonaiskuva. Aineistoon koodattiin kaikki lauseet tai sanat, jotka vastasivat edellä esitettyihin kysymyksiin, minkä jälkeen ne pelkistettiin. Pelkistetyt ilmaukset yhdistettiin saman sisältöisiin luokkiin. Aineiston luokille annettiin niiden sisältöä mahdollisimman hyvin kuvaava nimi. (Dey 1993; Polit & Beck 2008.)

3.3 Luotettavuus

Tutkimuksen rajoituksiin kuuluu kyselyn palautusprosentin jääminen vain kohtuulliselle tasolle. Liikunnanohjaajista 54 % ja restonomeista 61 % jätti vastaamatta kyselyyn. Näin ollen voidaan kysyä, missä määrin kyselyyn vastanneet edustavat koko perusjoukkoa eli Kajaanin ammattikorkeakoulusta vuosina 2008 – 2013 valmistuneita suomea äidinkielenään puhuvia liikunnanohjaajia ja restonomeja.

Väestörekisteristä saatuihin tietoihin vertaamalla on mahdollista todentaa, että kyselyyn vastanneiden ryhmä on sukupuolijakaumaltaan suhteellisen samanlainen kuin perusjoukko. Samoin vastanneiden asuinmaakuntien jakauma vastaa pääpiirteiltään koko perusjoukon asuinmaakuntajakaumaa. Muilta osin tutkimuksessa ei pystytty analysoimaan tarkemmin, vaikuttiko kyselyn vastausaktiivisuuteen systemaattisesti jokin tekijä, vai oliko vastaaminen ja vastaamatta jättäminen satunnaista. Toisin sanoen esimerkiksi työllisyystilanteen tai opin-tomenestyksen mahdollinen yhteys vastausaktiivisuuteen jää arvailujen varaan.

Laadullisella tutkimusotteella kerättyjen avoimien kysymysten luotettavuutta arvioitiin Lincolnin ja Cuban (1985) kriteereillä, joita ovat uskottavuus, todeksi vahvistettavuus ja siirrettävyys. Selvityksessä uskottavuutta ilmensi se, että tutkimukseen osallistuneilla liikunnanohjaajilla (amk) ja restonomeilla (amk) oli selvityksen kannalta olennaista tietoa ja kokemusta. He olivat käyneet KAMK:ssa kyseiset tutkinnot, joten heillä oli tarvittavaa, kokemusperäistä tietoa koulutuksista.

Todeksi vahvistettavuus selvityksessä ilmeni siten, että tulokset perustuivat kyselylomakkeen avointen kysymysten aineistoon. Lisäksi aineiston analysoineen tutkijan esiyymmärrys on muodostunut 10 työvuoden aikana Kajaanin ammattikorkeakoulussa (muun muassa liikunnan- ja vapaa-ajan koulutuksen koulutusohjelmavastaavuus, opetussuunnitelmavastuu, opinnäytetyövastuu, kansainvälisten asioiden hoitaminen ja aktiviteettimatkailun, liikunta ja matkailu, toiminnan ja opintojen suunnittelu ja kehittäminen). Aineistoa analysoidessaan tutkija on tiedostanut oman esiyymmärryksensä ja oman subjektiivisuutensa (Eskola & Suoranta 1998).

Siirrettävyys tarkoitti tulosten sovellettavuutta samankaltaisiin koulutuksiin. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan tarkastella esimerkkinä kokemuksista liikunnan ja vapaa-ajan sekä matkailun koulutuksista. Tulokset voidaan suhteuttaa osaksi muita ammattikorkeakouluja siten, että lukija voi päätellä tutkimusta lukiessaan missä suhteessa tulokset voidaan rinnastaa toisiin samankaltaisiin ammattikorkeakouluihin (Alasuutari 2007).

Aineiston litterointi, pelkistäminen ja abstrahointi tehtiin sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009). Tuloksiin on lisätty suoria lainauksia kyselylomakkeen avointen kysymysten aineistosta, mikä tuo aineistoon läpinäkyvyyttä ja antaa mahdollisuuksia lukijan omille tulkinnoille (Nikander 2010). Näin lukija voi arvioida tulosten tulkintaa ja tulkinnan luotettavuutta (Kvale 1996).

3.4 Liikunnanohjaajien ja restonomien taustatietoja

Kyselyyn vastanneista 62:sta liikunnanohjaajasta 71 % oli naisia. Selvitykseen osallistuneissa restonomeissa naisenemmisyys oli tätäkin suurempi, sillä heistä naisia oli 90 %. Opintorekisterin perusteella KAMK:sta vuosina 2008-2013 valmistuneista liikunnanohjaajista 66 % on naisia ja restonomeista 87 % eli naiset vastasivat kyselyyn hieman miehiä aktiivisemmin. Kyselyyn vastanneiden liikunnanohjaajien keski-ikä oli 28 vuotta ja restonomien 32 vuotta.

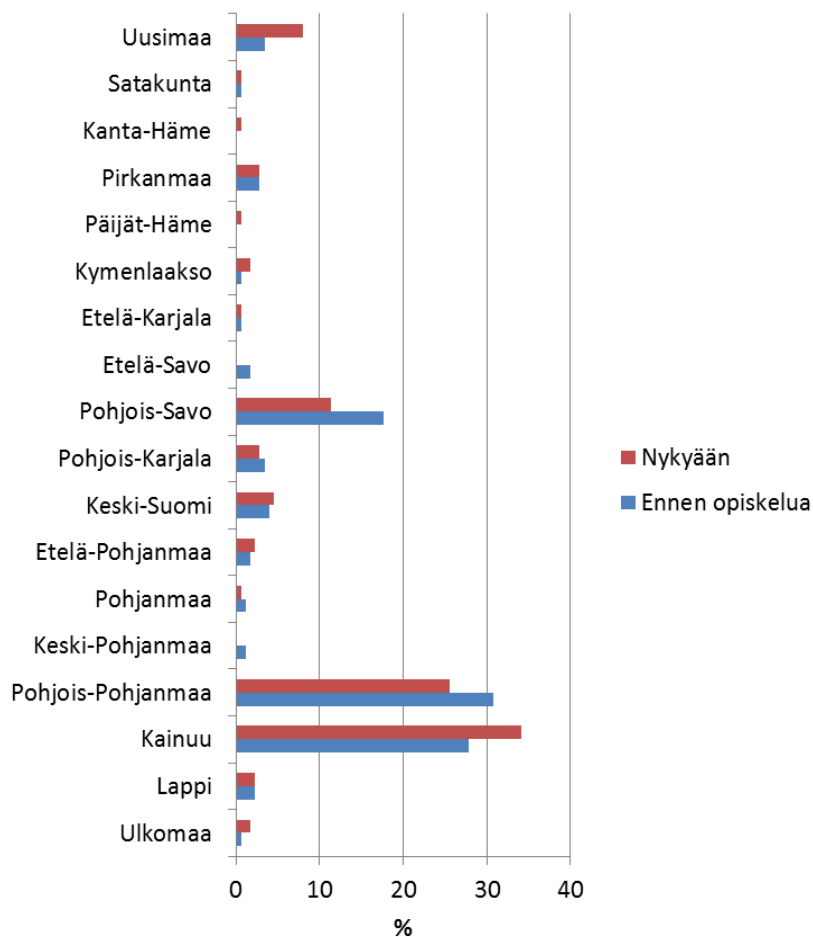
Vuosina 2008-2013 valmistuneiden liikunnanohjaajien ja restonomien nykyisistä asuinmaakunnista saa kattavan kuvan Väestörekisterikeskuksesta tilatuista osoitetiedoista. KAMK:n liikunnanohjaajat asuivat syksyllä 2014 32 prosenttisesti Kainuussa. Seuraavaksi yleisin asuinmaakunta on Pohjois-Pohjanmaa (18 %), joten joka toinen liikunnanohjaajista asuu entisen Oulun läänin alueella. Restonomeista entisen Oulun läänin alueella asuu vieläkin

suurempi osuus, peräti 68 % (Kainuu 40 %, Pohjois-Pohjanmaa 28 %). Kolmanneksi yleisin asuinmaakunta on Kainuun eteläinen naapurimaakunta Pohjois-Savo, jossa asuu 12 % liikunnanohjaajista ja 9 % restonomeista. Liikunnanohjaajista 8 prosentilla kotimaakunta on Keski-Suomi, mitä selittänee Jyväskylän yliopiston tarjoamat jatko-opintomahdollisuudet. Uusimaalaisia on niin liikunnanohjaajissa kuin restonomeissa yllättävän vähän, 7-8 % (taulukko 1).

Taulukko 1. KAMK:sta vuosina 2008 – 2013 valmistuneiden liikunnanohjaajien ja restonomien asuinpaikka (lähde: KAMK:n opintorekisteri & Väestörekisterikeskus).

Maakunta	Liikunnan- ohjaajat		Restonomit	
	n	%	n	%
Uusimaa	10	7,2	23	7,7
<i>josta pääkaupunkiseudulla</i>	10	7,2	21	7,0
Varsinais-Suomi			3	1,0
Satakunta	1	0,7		
Kanta-Häme	1	0,7	1	0,3
Pirkanmaa	5	3,6	8	2,7
Päijät-Häme	2	1,4	1	0,3
Kymenlaakso	3	2,1	1	0,3
Etelä-Karjala			2	0,7
Etelä-Savo	1	0,7	2	0,7
Pohjois-Savo	17	12,2	27	9,1
<i>josta Iisalmessa</i>	5	3,6	8	2,7
<i>josta Kuopiossa</i>	6	4,3	12	4,0
Pohjois-Karjala	4	2,9	1	0,3
Keski-Suomi	11	7,9	5	1,7
Etelä-Pohjanmaa	4	2,9	1	0,3
Pohjanmaa	2	1,4	3	1,0
Keski-Pohjanmaa	3	2,1	4	1,3
Pohjois-Pohjanmaa	25	18,0	82	27,5
<i>josta Oulussa</i>	10	7,2	37	12,4
<i>josta Kuusamossa</i>	9	6,5	14	4,7
Kainuu	45	32,4	119	39,9
<i>josta Kajaanissa</i>	34	24,5	91	30,5
<i>josta Sotkamossa</i>	5	3,6	13	4,4
Lappi	2	1,4	13	4,4
Ulkomaat	3	2,1	2	0,7
Yht.	139	100	298	100

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin vastaajien nykyistä asuinikuntaa ja sen lisäksi asuinikuntaa ennen kuin henkilö tuli opiskelamaan Kajaanin ammattikorkeakouluun. Kuviossa 1 asuinikunnat on yleistetty maakuntatasolle. Kaaviosta ilmenee, kuinka asuinmaakuntien jakaumat eroavat nykyisen asuinpaikan ja opiskelua edeltäneen asuinpaikan välillä. Kuviossa jakaumia tarkastellaan koko aineistossa ilman erottelua liikunnanohjaajiin ja restonomeihin.

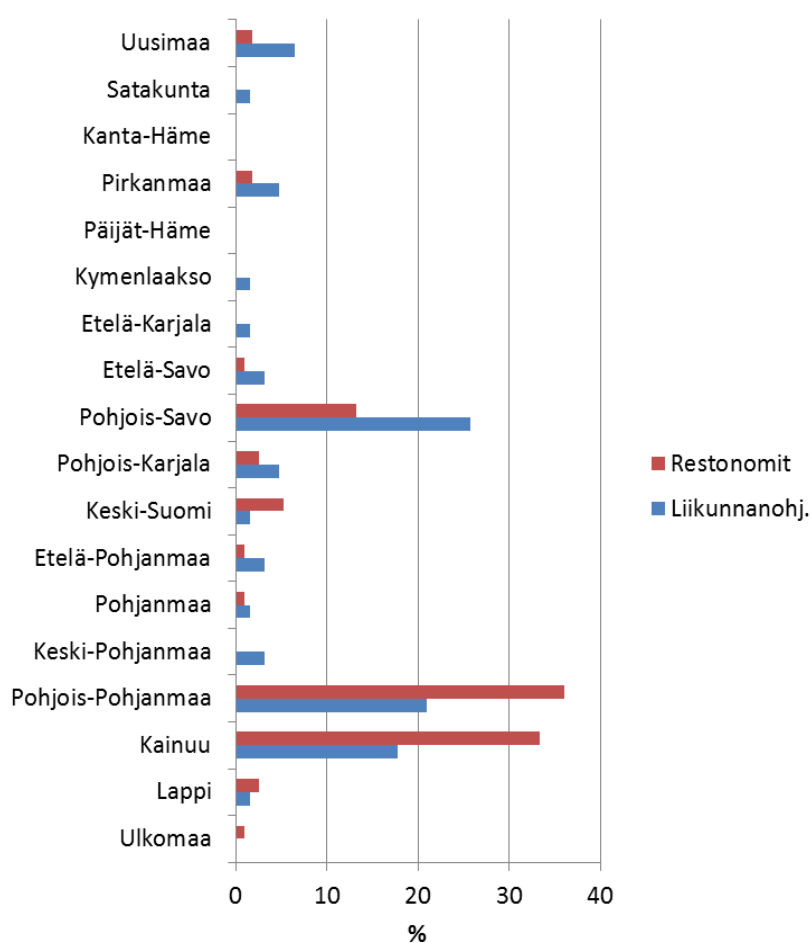

Kuvio 1. Vastaajien nykyinen asuinmaakunta ja asuinmaakunta ennen opiskelua. Mukana sekä liikunnanohjaajat että restonomit (n=176).

Valmistuminen aktiviteettimatkailun osaamisalueelta näyttäisi kasvattavan Kainuun ja Uudenmaan osuutta asuinpaikkana kun vertailukohtana käytetään maakuntaa, jossa opiskelijat asuivat ennen KAMK:n opintojen alkua. Vaikka opiskelupaikkakunta ja tutkinto ovat työpaikan saatavuuteen nähden oletettavasti toissijaisia valmistuneen opiskelijan asuinpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä, vaikuttaisi KAMK:n liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutus kokonaisuutena lisäävän valmistuneiden taipumusta asettua Kainuuseen opintojen jälkeen. Ilmiö näkyy erityisen selvästi Kajaanin kaupungissa: kyselyyn vastanneista liikunnanohjaajista nykyisiä kajaanilaisia on 26 % kun ennen KAMK:n opintojen aloitusta heistä vain 8 % asui

Kajaanissa. Restonomeissa Kajaanissa asuvia on 28 % kun heistä ennen opiskelujen aloitusta kajaanilaisia oli 19 %.

Liikunnanohjaaja- ja restonomiopiskelijoiden asuinmaakuntien jakaumat ennen KAMK:n opintojen aloittamista eroavat toisistaan melko paljon (kuvio 2). Liikunnanohjaajaopiskelijat hakeutuivat Kajaanin ammattikorkeakouluun etupäässä Pohjois-Savosta (26 %), Pohjois-Pohjanmaalta (21 %) ja Kainuusta (18 %). Näistä kolmesta maakunnasta liikunnanohjaajaopintoihin tuli siis 65 % vastanneista. Restonomiopiskelijat tulivat yleisimmin Pohjois-Pohjanmaalta (36 %), Kainuusta (33 %) ja Pohjois-Savosta (13 %) eli heidän tapauksessaan mainittujen kolmen maakunnan yhteisosuus oli 82 %.

Kuvio 2. Asuinmaakunta ennen kuin tuli opiskelemaan Kajaanin ammattikorkeakouluun (liikunnanohj. n=62, restonomit n=114).

Valmistuneiden seurantakyselyn kohderyhmänä olivat Kajaanin ammattikorkeakoulusta vuosina 2008 – 2013 valmistuneet suomea äidinkielenään puhuvat liikunnanohjaajat ja restonomit. Valmistumisvuoden mukaan vastaajat jakautuivat kuvion 3 osoittamalla tavalla. Liikunnanohjaajista 94 % valmistui Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmasta ja 6 % eng-

lanninkielisestä Degree Programme in Sports and Leisure Management -ohjelmasta. Restonomeista 54 % valmistui Matkailun koulutusohjelmasta, 32 % Palvelujen tuottamisen koulutusohjelmasta, 9 % englanninkielisestä Degree Programme in Tourism -ohjelmasta ja loput 5 % suorittivat ylempään AMK-tutkinnon Matkailualan koulutusohjelmassa.

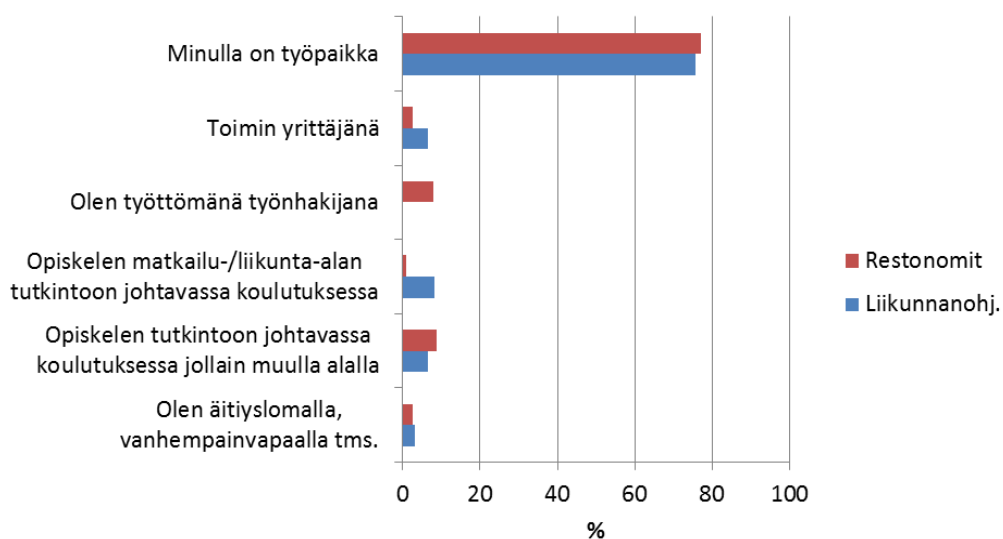
Kuvio 3. Vastaajien valmistumisajankohta (liikunnanohj. n=62, restonomit n=112).

Liikunnanohjaajista 24 % ja restonomeista 28 % oli koulutuksensa aikana opiskellut vaihtoopiskelijana ulkomailla. Liikunnanohjaajilla yleisin vaihtokohde oli Sendai Japanissa. Restonomien yleisimmin mainitsemia vaihtokohteita olivat Heilbronn Saksassa, Leenwarden Hollannissa ja Turkin Antalaya.

4 Tulokset

4.1 Liikunnanohjaajien ja restonomien sijoittuminen työelämään

Liikunnanohjaajista 76 % ja restonomeista 77 % ilmoitti omaavansa työpaikan. Yrittäjinä toimivia liikunnanohjaajia oli 6 % ja restonomeja 3 % vastaajista. Näin ollen aktiivisesti työelämässä olevia oli noin 80 prosenttia selvitykseen osallistuneista. Työttömiä työnhakijoita ei kyselyyn vastanneissa liikunnanohjaajissa ollut lainkaan, restonomeissa heitä oli 8 % (kuvio 4).

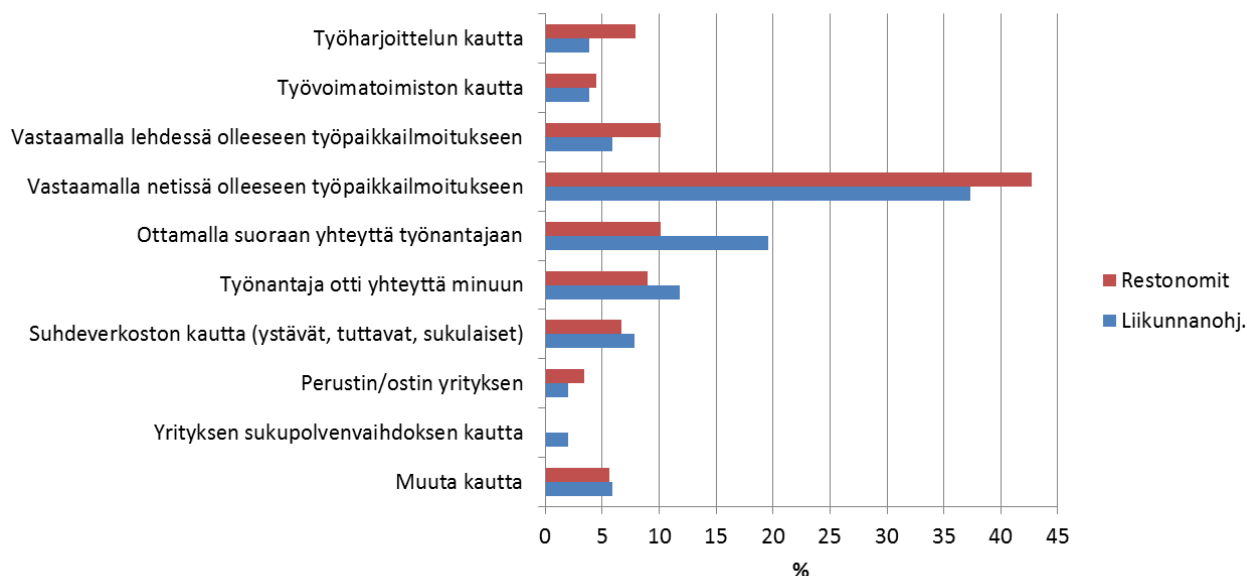
Kuvio 4. Työllisyystilanne kyselyn tekohetkellä (liikunnanohj. n=62, restonomit n=114).

Työelämässä olevista liikunnanohjaajista 72 % työskenteli kyselyn tekohetkellä liikunta-alalla. Liikunta-alalla työskentelevät liikunnanohjaajat olivat ammattinimikkeeltään ylivoimaisesti useimmin liikunnanohjaajia eli heillä KAMK:ssa suoritettu tutkintonimike ja myöhempi ammattinimike ovat usein samoja. Nimikkeistä löytyi myös esim. ryhmäliikunnanohjaajia, personal trainereita, liikuntasiihteri, liikuntavahtimestari, terveysliikunnanohjaaja, allasvalvoja, lasten liikunnan pääohjaaja sekä lasten ja nuorten liikunnan päällikkö. Muulla kuin liikunta-alalla työskentelevien ammattinimikkeitä olivat mm. luokanopettaja, erityisopettaja, koulunkäynnin ohjaaja, sairaanhoitaja ja kauppias.

Työelämässä olevista restonomeista 58 % työskentelee matkailu- tai ravitsemisalalla mitä erilaisimmilla ammatti- tai tehtävänimikkeillä. Vastaajien ilmoittamia ammattinimikkeitä olivat esimerkiksi yrittäjä, tiimiesimies, palveluesimies tai -vastaava, vastaanoton palvelupäällikkö, myyntivirkailija, vastaanottovirkailija, matkaopas, tapahtumakoordinaattori, kaukomatka-asiantuntija, kartanon emäntä, kokki, tarjoilija, ravintolapäällikkö ja ruokapalvelupäällikkö. Muualle kuin matkailu- tai ravitsemisalalle työllistyneiden ammattinimikkeitä olivat esimerkiksi opettaja, lehtori, lastentarhanopettaja, myyjä, palveluneuvoja tai -esimies, palkanlaskija, reskontranhoitaja, laskutusosaston rahoitusneuvoja, siivooja ja vartija.

Nykyisen työpaikkansa selvitykseen osallistuneet liikunnanohjaajat ja restonomit saivat yleisimmin vastaamalla netissä olleeseen työpaikkailmoitukseen. Kyselylomakkeessa ei pyydetty erikseen tarkentamaan, oliko kyseessä esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön mol.fi -sivut tai jokin muu työnvälityssivusto, mikä olisi ollut hyödyllinen tieto. *Joka tapauksessa netti vaikuttaisi olevan keskeisin työnsaantikanava, sillä netin työpaikkailmoitukseen reagoiminen tuotti työpaikan 41 prosentille työelämässä mukana olevalle valmistuneelle. Inter-*

netin työpaikkailmoituksiin verrattuna lehdissä ilmoitettujen avoimien työpaikkojen merkitys työllistymistä ajatellen jäi vähäiseksi varsinkin liikunnanohjaajilla (kuvio 5).

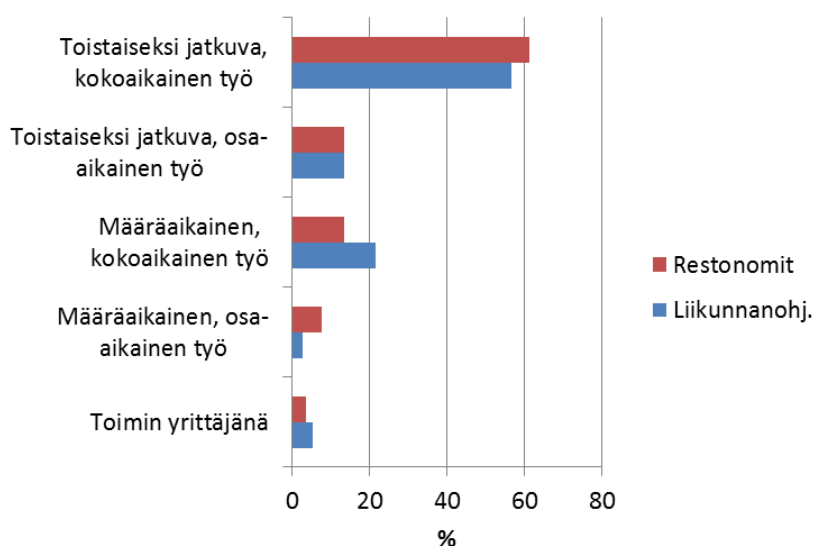

Kuvio 5. Miten työelämässä olevat vastaajat saivat nykyisen työpaikkansa? (liikunnanohj. n=51, restonomit n=89).

Työpaikkailmoituksiin vastaamisen ohella hyvä työpaikan saantitapa oli etenkin liikunnanohjaajilla suora yhteydenotto työnantajaan. Tällä tavalla työllistyi joka viides liikunnanohjaaja. Suhteilla työpaikkansa sai 7 %, työharjoittelun kautta 6 % ja työvoimatoimistossa asioimalla 4 % työpaikan omaavista liikunnanohjaajista ja restonomeista. Kohdassa 'Muuta kautta' mainittiin esimerkiksi kesätyöt, yrityksen sisäiset siirrot ja KAMK:n rekrytointimessut.

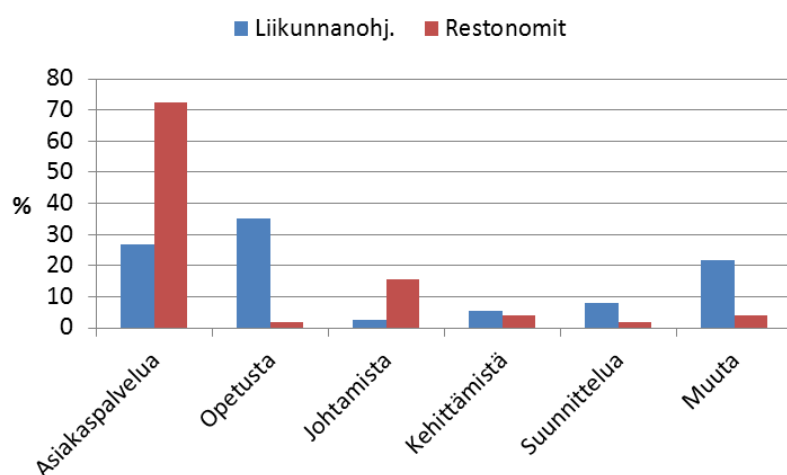
Työsuhteen laatua ja eräitä muitakin kysymyslomakkeessa tiedusteltuja asioita tarkastellaan seuraavassa poimimalla aineistosta KAMK:n koulutusta vastaavalla alalla työskentelevät henkilöt. Näin ollen esimerkiksi vartijana tai lastentarhanopettajana työskentelevien vastauksia ei näissä yhteyksissä huomioida. Kun tarkastelu rajataan vain koulutusta vastaavalla alalla työskenteleviin, se kerrotaan kaavioiden nimissä puhumalla liikunta-alalla työskentelevistä liikunnanohjaajista ja matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevistä restonomeista.

Kuten kuviosta 6 havaitaan, *noin 60 % KAMK:n koulutusta vastaavalla alalla toimivista liikunnanohjaajista ja restonomeista on kokoaikaisessa toistaiseksi jatkuvassa työssä ja 14 % osa-aikaisessa toistaiseksi jatkuvassa työssä.* Määräaikaisessa työssä oli alle neljännes vastaajista, mikä on ehkä yllättävänkin pieni osuus. Myös osa-aikatyötä tekevien osuuden olisi odottanut olevan korkeampi. Työsuhteen laadun osalta erot liikunnanohjaajien ja restonomien välillä olivat pienehköjä.

Kuvio 6. Työsuhteen laatu liikunta-alalla työskentelevillä liikunnanohjaajilla ja matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevillä restonomeilla (liikunnanohj. n=37, restonomit n=52).

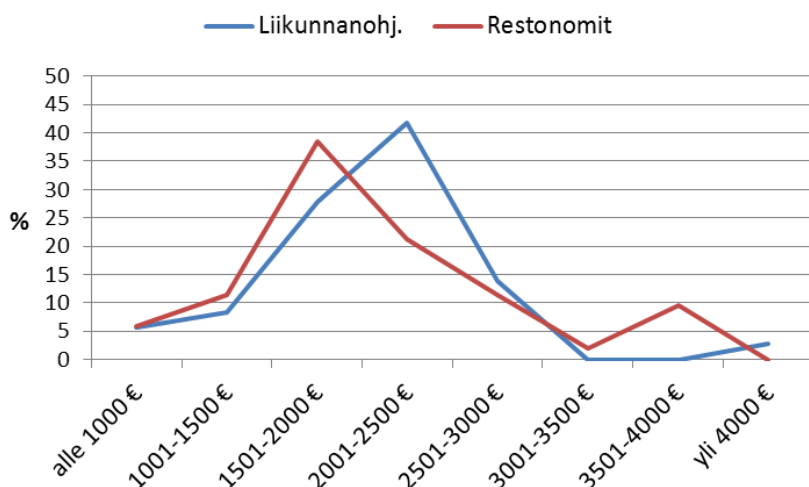
Sen sijaan työn luonteessa oli selviä eroja liikunnanohjaajien ja restonomien välillä (kuvio 7). *Liikunnanohjaajat rastittivat yleisimmiksi työnkuvikseen opetuksen (35 %), asiakaspalvelun (27 %) ja kohdan 'muu' (22 %), joka tarkennettiin useimmiten ohjaukseksi, ryhmäohjaukseksi, lasten ohjaukseksi tai valmennukseksi. Restonomeista yli 70 % arvioi nykyisen työnsä olevan lähinnä asiakaspalvelua. Toiseksi eniten (16 %) restonomit työskentelivät erilaisissa johdotehtävissä.*

Kuvio 7. Työn luonne liikunta-alalla työskentelevillä liikunnanohjaajilla ja matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevillä restonomeilla (liikunnanohj. n=37, restonomit n=51).

Liikunnanohjaajien ja restonomien ansiotasoa tiedusteltiin kysymällä tämänhetkistä bruttopalkkaa kuukaudessa. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin kahdeksan luokkaa, joista alin oli alle

1000 euroa/kk ja ylin yli 4000 euroa/kk. Yrittäjien osalta kuukauden bruttopalkan asemesta kysyttiin vuoden verotettavaa tuloa jaettuna kahdellatoista.

Kuvio 8. Bruttopalkka kuukaudessa liikunta-alalla työskentelevillä liikunnanohjaajilla ja matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevillä restonomeilla (liikunnanohj. n=36, restonomit n=52).

Kuukaudessa ansaitun bruttopalkan moodiluokka (eli suurimman frekvenssin luokka) oli liikunnanohjaajilla 2001-2500 euroa ja restonomeilla pykälän verran huonompi, 1501-2000 euroa. Tässäkin tapauksessa mukana ovat vain ne restonomit, jotka työskentelevät matkailu- tai ravitsemisalalla ja liikunta-alalla töissä olevat liikunnanohjaajat. Restonomien palkkajakaumassa erottuu keskimääräistä paremmin (3501-4000 euroa/kk) ansaitsevien joukko, johon kuuluu esimerkiksi ruokapalvelu- tai ravintolapäällikköjä. Kaavion 8 palkkatietoja tarkasteltaessa on huomattava, että luvuissa ovat mukana myös osa-aikaisessa työsuhteessa olevien palkat.

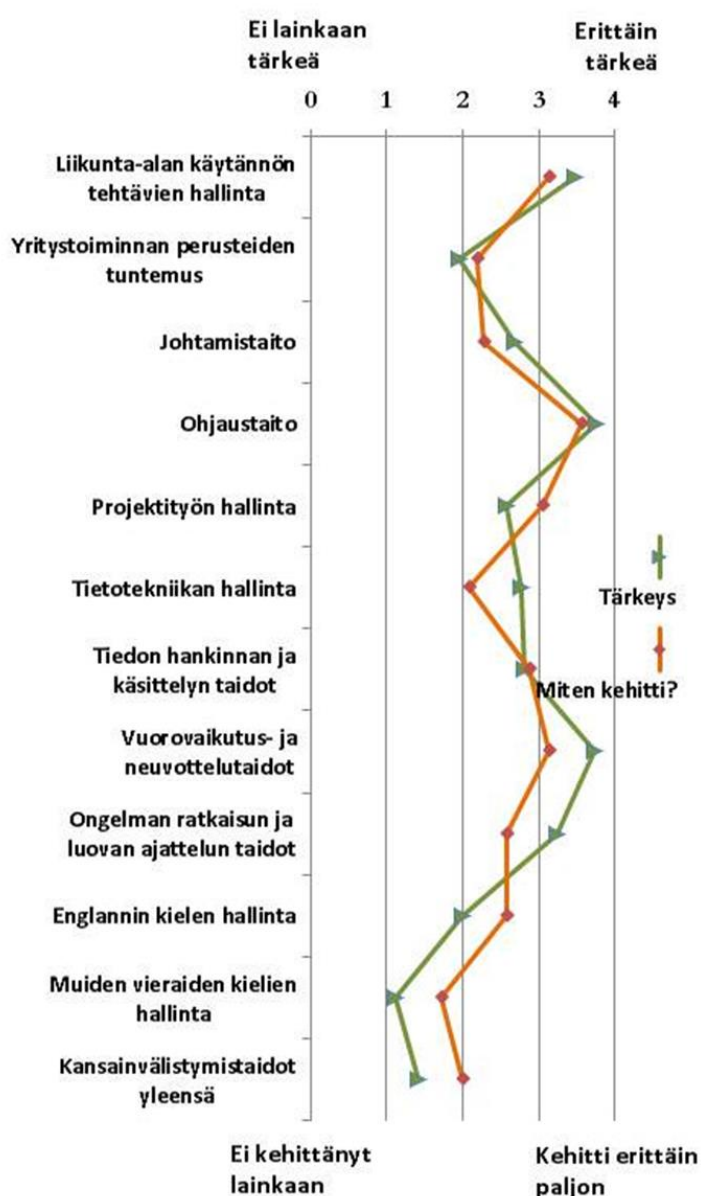
4.2 Työelämän vaatimukset ja KAMK:ssa suoritetun tutkinnon antamat valmiudet

Kyselylomakkeessa oli kaksi kysymyspatteria, joista ensimmäisellä tiedusteltiin tiettyjen tietojen ja taitojen tärkeyttä nykyisessä työssä. Vastausvaihtoehdot kuhunkin kohtaan olivat 0 ei lainkaan tärkeä, 1 vain vähän tärkeä, 2 jonkin verran tärkeä, 3 tärkeä ja 4 erittäin tärkeä. Toisessa kysymyspatterissa kysyttiin, kuinka hyvin Kajaanin ammattikorkeakoulusta saatu koulutus kehitti näitä samoja valmiuksia (0 ei kehittänyt lainkaan, 1 kehitti vain vähän, 2 kehitti jonkin verran, 3 kehitti paljon, 4 kehitti erittäin paljon).

Kuviossa 9 on esitetty kysytyjen tietojen ja taitojen tärkeyden ja koulutuksen antamien valmiuksien saamat keskiarvot liikunta-alalla työskentelevien liikunnanohjaajien vastauksissa. Liikunnanohjaajat työskentelevät yleensä asiakasrajapinnassa, mikä näkyy arvioitaessa erilaisten tietojen ja taitojen tärkeyttä nykyisessä työssä. Liikunnanohjaajien vastauksissa

korostuvat ohjaustaito ja liikunta-alan käytännön tehtävien hallinta samoin kuin vuorovaikutustaidot ja ongelman ratkaisun taidot.

Valmistuneiden liikunnanohjaajien mielestä KAMK:n koulutus kehitti kysytyistä tiedoista ja taidoista kaikkein eniten ohjaustaitoa. Keskiarvoilla mitattuna myös liikunta-alan käytännön tehtävien hallinta, projektityön hallinta ja vuorovaikutustaidot kehittyivät paljon koulutuksen aikana (kuvio 9).

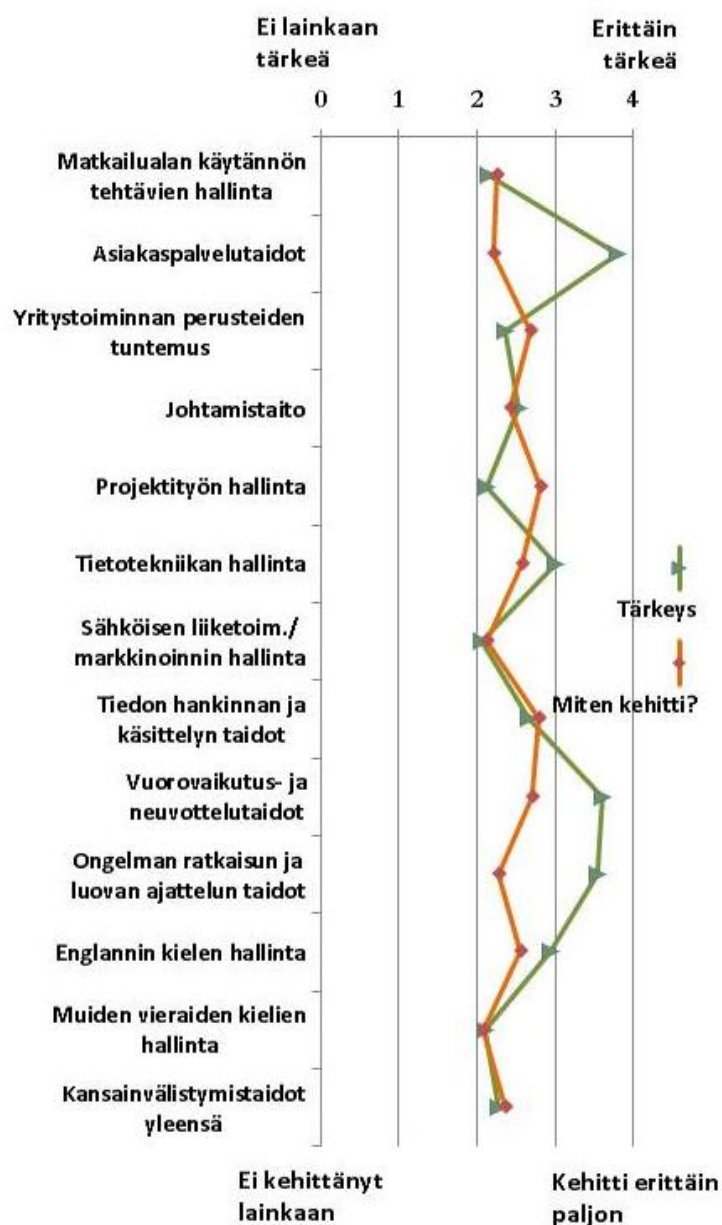

Kuvio 9. Liikunta-alalla työskentelevien liikunnanohjaajien arviot tiettyjen tietojen ja taitojen merkityksestä nykyisessä työssä rinnastettuna KAMK:n koulutuksen antamiin valmiuksiin. Kaavion pisteet ovat vastausten keskiarvoja (n=37).

Liikunnanohjaajakoulutuksessa tilastollisesti merkitsevät kuilut työelämän vaatimusten ja koulutuksen antamien valmiuksien välillä koskivat vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja (t 4,2; p 0,000), ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taitoja (t 4,0; p 0,000) sekä tietotekniikan hallintaa (t 3,7; p 0,001). Opetussuunnitelmaa ajatellen näiden valmiuksien kehittämiseen tulisi siis kiinnittää enemmän huomiota. Käänteisesti englannin kielen hallinnassa (t -3,1; p 0,004), muiden vieraiden kielen hallinnassa (t -3,9; p 0,000) ja kansainvälistymistaidoissa yleensä (t -3,2; p 0,003) koulutuksen antamat valmiudet ylittivät nykyisten työtehtävien vaatimukset, ainakin keskimääräisesti (kuvio 9).

Kuviossa 10 on vastaava kaavio restonomien käsityksistä työelämän vaatimuksista ja KAMK:n koulutuksen antamista valmiuksista. *Nykyisessä työssään restonomit tarvitsevat kysytyistä osaamisen aloista keskimääräisesti kaikkein eniten asiakaspalvelutaitoja, vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja sekä ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taitoja. Asiakaspalvelutaitojen korostuminen on luonnollista, koska selvitykseen osallistuneet restonomit työskentelevät pääasiassa asiakaspalvelutehtävissä. Vuorovaikutustaidot ja kyky ratkaista ongelmatilanteita luovalla tavalla ovat nekin tulkittavissa asiakaspalvelutaitojen osa-alueiksi. Asiakaspalvelutaitojen jälkeen seuraavaksi tärkeimpiä työelämän vaatimuksia ovat tietotekniikan ja englannin kielen hallinta. Verrattaessa restonomien ja liikunnanohjaajien työtehtävien vaatimuksia havaitaan englannin ja muiden vieraiden kielten hallinnan ja yleensäkin kansainvälistymistaitojen olevan restonomeille selvästi tärkeämpiä kuin liikunnanohjaajille.*

KAMK:n restonomikoulutuksen antamissa valmiuksissa kysytyjen valmiuksien saamat keskiarvot poikkesivat toisistaan suhteellisen vähän, sillä kaikki keskiarvot sijoittuivat vastausasteikolla kohtien 'kehitti jonkin verran' ja 'kehitti paljon' välimaastoon. *Parhaimmat valmiudet koulutus antoi vastaajien mielestä projektityön hallintaan sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taitoihin (kuvio 10).*

Kuvio 10. Matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevien restonomien arviot tiettyjen tietojen ja taitojen merkityksestä nykyisessä työssä rinnastettuna KAMK:n koulutuksen antamiin valmiuksiin. Kaavion pisteet ovat vastausten keskiarvoja (n=51-52).

Restonomien kyselyaineistossa suurimmat kuilut työelämän vaatimusten ja koulutuksen antamien valmiuksien välillä ovat asiakaspalvelutaidoissa ($t\ 10,7; p\ 0,000$), ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taidoissa ($t\ 9,8; p\ 0,000$) sekä vuorovaikutus- ja neuvottelutaidoissa ($t\ 7,1; p\ 0,000$). Tulos on tulkittavissa siten, että vastaajien nykyisiin työtehtäviin nähden edellä mainitut KAMK:n restonomikoulutuksen antamat valmiudet eivät keskimääräisesti ole olleet riittäviä. Toisaalta projektityön hallinnassa restonomikoulutuksesta saadut valmiudet ylittivät työtehtävien nykyisen vaatimustason ($t\ -3,6; p\ 0,001$). Muita tilastollisesti merkitse-

viä eroja työtehtävien vaatimusten ja koulutuksen antamien valmiuksien keskiarvoissa ei ollut (kuvio 10).

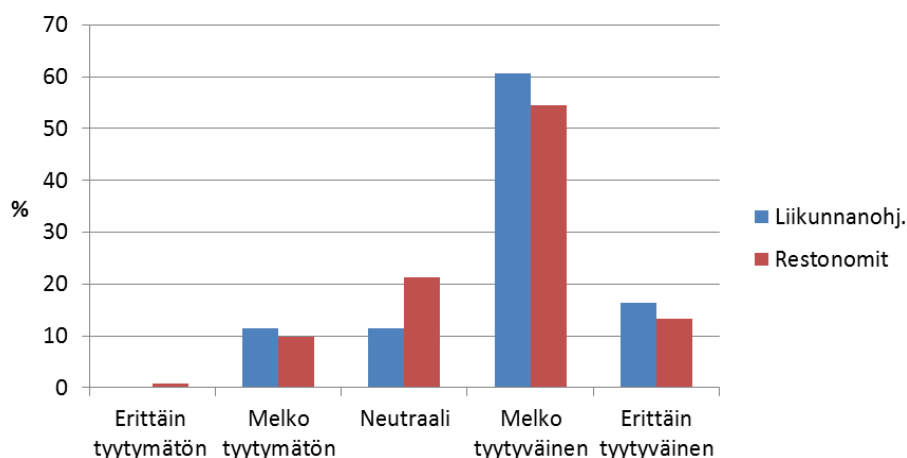
Nykyisessä työssä tarvittavia kvalifikaatioita ja koulutuksesta saatuja valmiuksia vertailtaessa on huomattava, että kysely suunnattiin vuosina 2008 - 2013 valmistuneille eli useimmiten vasta työuransa alkuvaiheessa oleville. On paljon mahdollista, että urakehityksen myötä työnkuva muuttuu siten, että esimerkiksi projektiosaamista ja johtamistaitoa tarvitaan nykyistä enemmän. Kyselyaineistossa johtotehtäviin edenneitä restonomeja oli sen verran vähän, ettei aineiston pohjalta pysty edellä mainittua otaksumaa todentamaan.

4.3 Mielipiteet KAMK:n opetustarjonnan laadusta ja sisällöstä

4.3.1 Tyytyväisyys opetustarjontaan

Työelämän vaatimusten ja koulutuksen antamien valmiuksien jälkeen kysymyslomakkeessa tiedusteltiin, kuinka tyytyväisiä valmistuneet yleisesti ottaen olivat Kajaanin ammattikorkeakoulun opetustarjontaan. Vastausvaihtoehdoista ykkönen tarkoitti vastaajan olevan erittäin tyytymätön tarjottuihin opintoihin toisessa ääripäässä viitosen ilmaistessa vastaajan olevan erittäin tyytyväinen opintojen laatuun ja sisältöön. Vastausten jakaumat on kuvattu kuviossa 11. Kaaviossa ovat mukana kaikkien selvitykseen osallistuneiden vastaukset riippumatta henkilön työllisyystilanteesta tai tehtävälästä.

Sekä liikunnanohjaajista että restonomeista yli puolet oli melko tyytyväisiä opintojensa laatuun ja sisältöön. Opintoihinsa tyytymättömiä oli 11 % kaikista vastanneista. Keskiarvoilla mitattuna liikunnanohjaajat antoivat opintojen laadun ja sisällön arvosanaksi 3,8 asteikolla yhdestä viiteen restonomien keskiarvon ollessa 3,7. Liikunnanohjaajat olivat siis hivenen tyytyväisempiä opintoihinsa, mutta ero restonomeihin ei ole tilastollisesti merkitsevä.

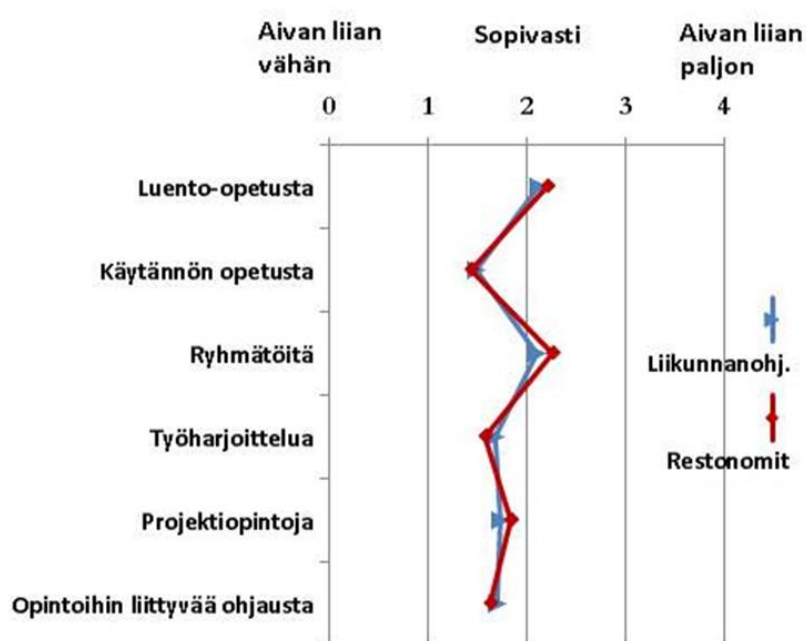
Kuvio 11. Tyytyväisyys KAMK:ssa suoritettujen opintojen laatuun ja sisältöön (liikunnanohj. n=61, restonomit n=112).

Liikunnanohjaajilla korkein tyytyväisyyden keskiarvo (4,1) oli ehkä hieman yllättäen työelämän ulkopuolella olevilla. Nämä 11 vastaajaa olivat liikunta-alan opintojaan jatkavia tai muuta kuin liikunta-alaa opiskelevia. Liikunta-alalla työskentelevillä (n=36) keskiarvo oli 3,9 ja muulla alalla työskentelevillä (n=14) 3,3.

Restonomien osalta tyytyväisyyden keskiarvo oli suurin (3,9) matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevillä (n=52). Muulla alalla työskentelevillä tyytyväisyys KAMK:ssa suoritettujen restonomiopintojen laatuun ja sisältöön oli 3,7 (n=35). Tyytyväisyyden keskiarvo oli pienin (3,3) kyselyn tekohetkellä työelämän ulkopuolella olevilla restonomeilla (n=23), jotka olivat pääasiassa työttömiä tai muulla kuin matkailualalla opiskelevia.

4.3.2 Eri opiskelumuotojen painotukset

Koulutuksen kehittämistä silmällä pitäen valmistuneilta tiedusteltiin, kuinka sopivassa määrin Kajaanin ammattikorkeakoulun opintoihin heidän mielestään sisältyi luento-opetusta, käytännön opetusta, ryhmätöitä, työharjoittelua ja projektiopintoja. Samassa yhteydessä kysyttiin myös opintoihin liittyvän ohjauksen riittävydestä. Saatujen vastausten keskiarvot liikunnanohjaajien ja restonomien osa-aineistoissa käyvät ilmi kuvioista 12.

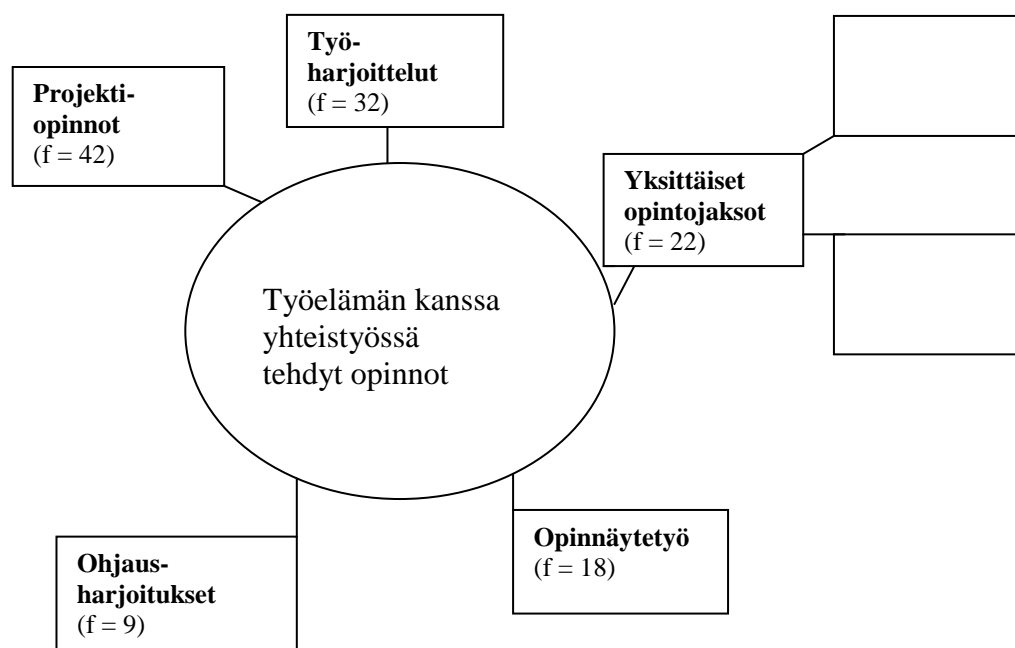
Kuvio 12. Arviot eri opiskelutapojen ja opintoihin liittyvän ohjauksen määrästä. Kaavion pisteet ovat vastausten keskiarvoja (liikunnanohj. n=62, restonomit n=111-114).

Vastausten keskiarvot osoittavat, että valmistuneet toivoisivat hieman vähemmän perinteistä luokassa tapahtuvaa opetusta (eli luentoja ja ryhmätöitä) ja vastaavasti lisää käytännön opetusta, työharjoittelua ja erilaisia projekteja. Niin ikään opintoihin liittyvää ohjausta kai-

vattiin jonkin verran enemmän kuin mitä oli tarjolla kyselyyn vastanneiden suorittaessa tutkintoaan. Näiden asioiden suhteen liikunnanohjaajat ja restonomit vaikuttavan olevan jokseenkin samaa mieltä, sillä ryhmien keskiarvoista ei t-testeillä löytynyt merkitseviä eroja. Käytäntöön orientoituneiden opetusmuotojen lisästarvetta selittänee osaltaan se, että selvitykseen osallistuneet työskentelivät paljolti asiakaspalvelussa tai muissa suoritusasteen tehtävissä.

4.3.3 Työelämän kanssa yhteistyössä suoritettavat opinnot koulutuksen aikana

Kyselylomakkeessa liikunnanohjaajia ja restonomeja pyydettiin vielä omin sanoin täsmentämään, minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja KAMK:n tutkintoon sisältyi. Vastausten perusteella **liikunnanohjaajat** (amk) olivat suorittaneet opintojensa aikana projektiointoja, työharjoittelua, yksittäisiä opintojaksoja, opinnäytetyön sekä ohjausharjoituksia työelämälähtöisesti (kuviokuva 13).

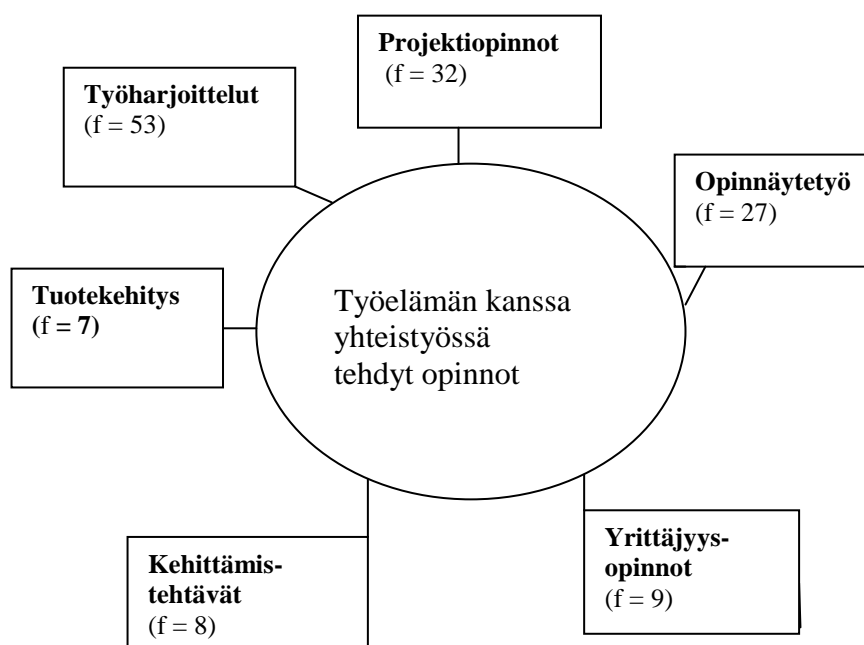
Kuviokuva 13. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien liikunnanohjaajien (amk) (n=52) näkemys työelämän kanssa yhteistyössä tehdyistä opinnoista opiskelun aikana (F=123).

Projektioinnit kuvattiin muun muassa termein: ”projektioinnin projekti” tai kuvauksissa tarkennettiin projektin aihe: ”tapahtuman järjestäminen kehitysvammaisille, projekti”. *Työharjoittelut* koettiin hyväksi oppimisympäristöiksi: ”harjoittelut (parhaita oppimisympäristöjä)”.

Yksittäisistä opintojaksoista mainittiin esimerkiksi vesiliikunta, luistelu ja jääpelit, terveystiikunta ja yrittäjyysopinnot. Opintojaksoihin liittyviä työelämäyhteyksiä kuvattiin näin: ”kursseihin sisältyi työelämäyhteyksiä (ohjauksia kouluille, Kaukametsän opistolle ja muille ryhmille)”.

Opinnäytetyön lisäksi työelämälähtöisesti oli toteutettu *ohjausharjoituksia*: ”ohjausharjoituksia esim. koululaisille” ja ”käytännön liikunnanohjaustehtävät yhteistyössä kunnallisten (koulut, päiväkodit) ja yksityisten/muiden toimijoiden kanssa”.

Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet **restonomit** olivat suorittaneet opinnoissaan työelämän kanssa yhteistyössä työharjoitteluja, projektiopintoja, opinnäytetyön, yrittäjyysopintoja, kehittämistehtäviä ja tuotekehitystä (kuvio 14).

Kuvio 14. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien restonomien (amk) (n=91) näkemys työelämän kanssa yhteistyössä tehdyistä opinnoista opiskelun aikana (F=136).

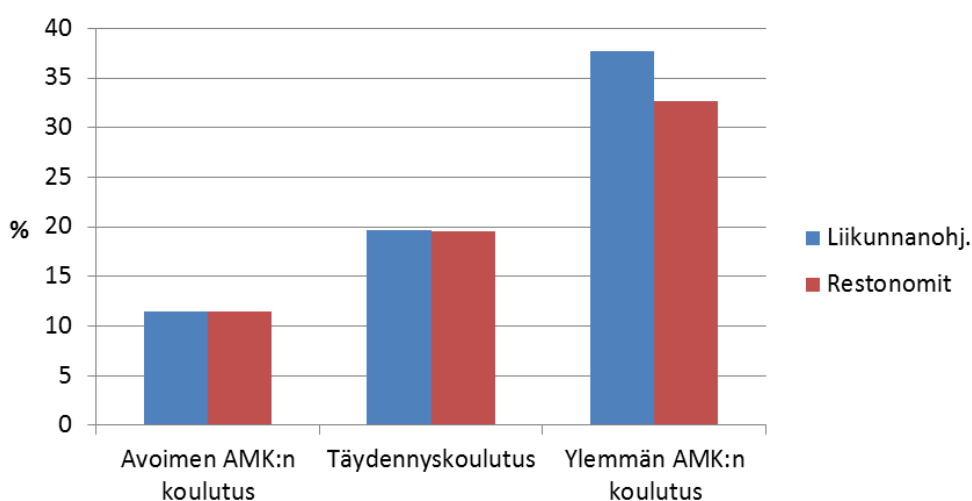
Työharjoittelu nousi esille vahvasti työelämälähtöisenä ja sitä kuvattiin yksiselitteisesti sanalla ”työharjoittelujakso” tai monisanaisemmin ”harjoittelujakso, Scandic todella hyvä harjoittelupaikka”. Myös *projektiopinnot* oli kytketty hyvin työelämään: ”erilaiset projektit”, ”projektitoita eri firmojen kanssa (liittyen matkailuun ja ravitsemukseen)”. Projektiopinnot saivat myös kehittämissuhteita: ”projektiointoja (ilmaista työpanosta käytettiin hyväksi,

pakollisia projektitunteja, pääprojekti oli ok, mutta irralliset projektitunnit olivat tyhjän kanssa) ja toisaalta kiitosta: ”tapahtumien järjestämistä, oli hyvin opettavaista”.

Opinnäytetyötä kuvattiin useimmiten sanalla: ”opinnäytetyö” ja restonomit (ylempi amk) erottuivat aineistosta sillä, että he kuvasivat opinnäytetyön liittyvän työhönsä: ”opinnäytetyö työnantajalle”. *Yrittäjyysopinnot* nousivat esille muun muassa seuraavin ilmauksin: ”erilaisia kursseja, joissa käytiin tutustumassa yrityksiin” ja ”yritysvierailuja”. *Kehittämistehtävät* viittaavat erityisesti ylempään (amk)-tutkintoon: ”kehittämistehtävä omaan työhön” ja ”opintojaksot sisälsivät kehittämistehtäviä, pystyi tekemään omaan työhön”. Työelämän kanssa yhteistyössä tehtiin koulutuksen aikana myös *tuotekehitystä*: ”tuotepaketin laatiminen” ja ”tuotekehitystehtävät”.

4.4 Kiinnostus KAMK:n tarjoamiin jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksiin

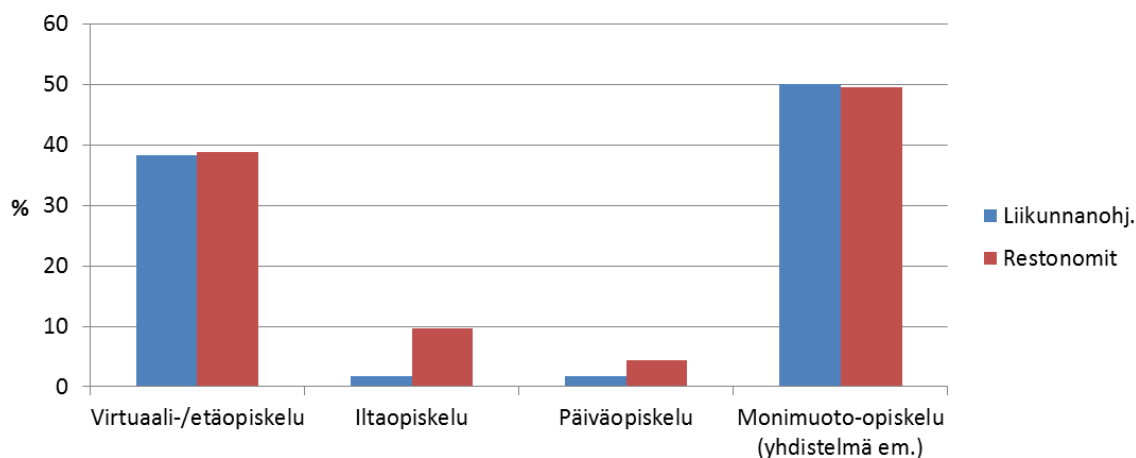
Liikunnanohjaajiksi tai restonomeiksi valmistuneilla näyttäisi olevan kohtuullisen paljon kiinnostusta KAMK:n tarjoamiin jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksiin. Ylempään AMK-tutkintoon johtavaan koulutukseen ilmaisi kiinnostusta 38 % liikunnanohjaajista ja kolmannes restonomeista. Täydennyskoulutus kiinnosti joka viidettä selvitykseen osallistunutta liikunnanohjaajaa ja restonomia avoimen ammattikorkeakoulun koulutuksen kiinnostaessa 11 prosenttia vastanneista. Liikunnanohjaajien ja restonomien kiinnostuksessa jatko- tai täydennyskoulutukseen ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja (kuvio 15).

Kuvio 15. KAMK:n tarjoamasta jatkokoulutuksesta kiinnostuneiden osuudet (liikunnanohj. n=61, restonomit n=113).

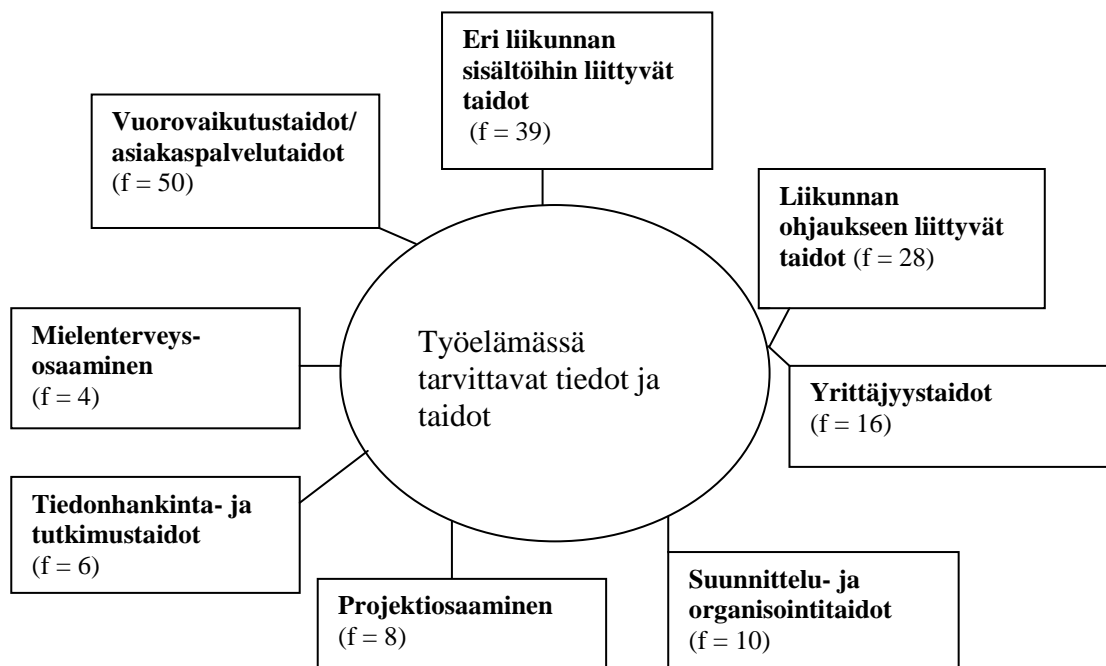
Jatko- tai täydennyskoulutus onnistuisi vastaajien mielestä parhaiten monimuoto-opiskeluna tai virtuaali-/etäopiskeluna. Pelkkänä iltaopiskeluna toteutettavaa koulutusta ei pidetty sopivana opiskelumuotona varsinkaan liikunnanohjaajien keskuudessa. Restonomeistakin vain joka kymmenes piti iltaopiskeluun pohjautuvaa koulutusta sopivana. Pel-

kästään päiväopiskeluna toteutettua koulutusta kannatti 2 % liikunnanohjaajista ja 4 % restonomeista (kuvio 16).

Kuvio 16. Sopivimmat opiskelumuodot (liikunnanohj. n=60, restonomit n=113).

Jatkokoulutukseen liittyen vastaajia pyydettiin kertomaan omin sanoin, mitä tietoja ja taitoja he tarvitsevat työelämässä. **Liikunnanohjaajien** (amk) aineistosta keskeisiksi työelämässä tarvittaviksi tiedoiksi ja taidoiksi nousivat vuorovaikutustaidot/asiakaspalvelutaidot, eri liikunnan sisältöihin liittyvät taidot, liikunnanohjaukseen liittyvät taidot, yrittäjäystaidot, suunnittelu- ja organisointitaidot, projektiosaaminen, tiedonhankinta- ja tutkimustaidot sekä mielenterveysosaaminen (kuvio 17).

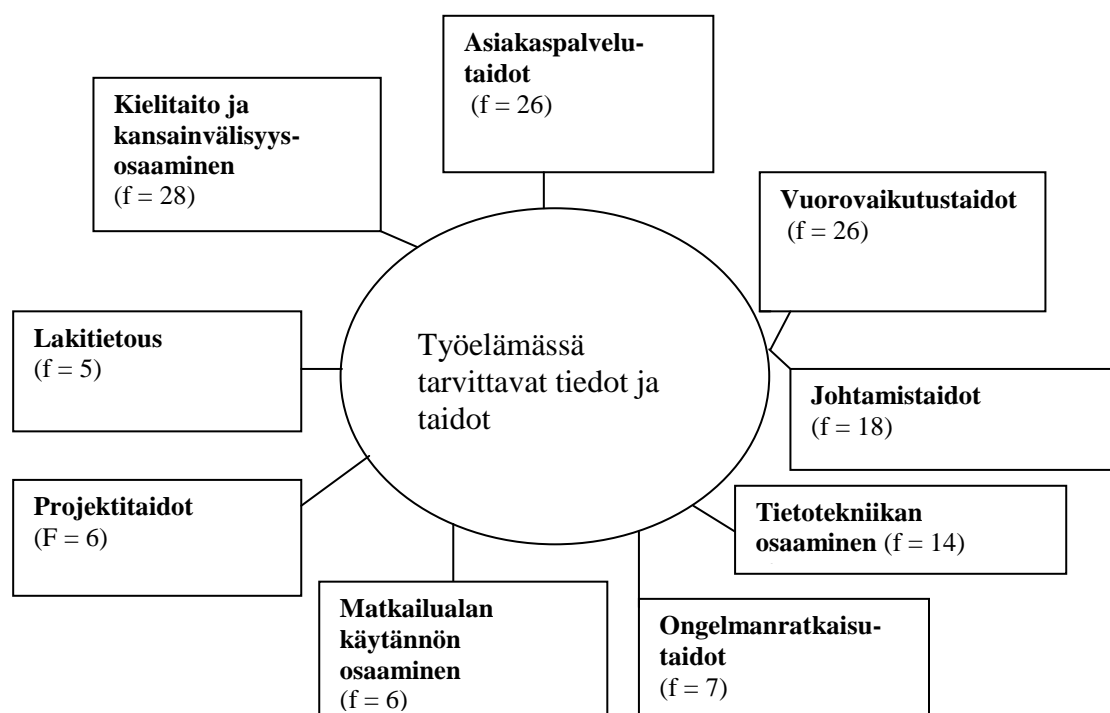

Kuvio 17. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien liikunnanohjaajien (amk) (n=43) näkemys työelämässä tarvittavista tiedoista ja taidoista (F=161).

Vuorovaikutustaidot/asiakaspalvelutaidot nousivat tärkeiksi työelämätaidoiksi. Niitä kuvattiin ilmauksin: ”yhteistyökykyä”, ”tärkeimpiä sosiaaliset taidot”, ”hyvät vuorovaikutustaidot” ja ”asiakaspalvelutaidot”. *Erilaiset liikunnan sisällöt* koettiin hyödyllisiksi, muun muassa eri lajien ja ihmisen fyysisen ja psyykkisen kasvun tuntemus, motoriset perustaidot, anatomia ja fysiologia, kuormitusfysiologia, ravitsemus, hyvinvointivalmennus ja suoritusten arviointi.

Liikunnanohjaustaitoja kuvattiin sanoilla: ”pedagogisia taitoja”, ”didaktiikkaa”, ”ohjaustaidot” ja ”tietotaito eri ryhmien ohjaamisesta ja tarpeista”. *Yrittäjyysosaamista* tarvitaan työelämässä, kuten markkinointia, päätöksentekotaitoa ja taloushallintoon liittyviä taitoja. *Suunnittelu- ja organisointi* ovat myös osa työelämässä tarvittavista taidoista, myös *projektitaitoja* tarvitaan: ”projektin hallintaa”, ”projektityöskentelyä” ja ”tapahtumien järjestämisen tietoja ja taitoja”. *Tiedonhankinta- ja tutkimustaitoja* kuvattiin seuraavasti: ”tiedon hankinta” ja ”tiedonhaun hallinta”. *Mielenterveysosaaminen* nousi myös aineistosta esille. Siihen kaivattiin varsinkin tietoa tukijärjestelmästä: ”aikuissosiaalipuolen tuntemusta”, ”ihmisten tukiviidakon haasteet, oikeudet ja velvollisuudet” sekä ”mielenterveys ja päihdepuolen ongelmat ja oikeudet”.

Työssä olevat **restonomit** näkivät, että työelämässä tarvittavia taitoja olivat kielitaito ja kansainvälisyysosaaminen, asiakaspalvelutaidot, vuorovaikutustaidot, johtamistaidot, tietotekniikan osaaminen, ongelmanratkaisutaidot, matkailualan käytännön osaaminen, projektitaidot ja lakitietous (kuvio 18).

Kuvio 18. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien restonomien (amk) (n=63) näkemys työelämässä tarvittavista tiedoista ja taidoista (F=126).

Matkailualan yleisimmin mainittuja työelämätaitoja on *kielitaito ja kansainvälisyysosaaminen*. Sitä kuvattiin ilmauksin: ”mahdollisemman monta kieltä käyttöön”, ”eri kielten perusteita (esim. venäjä, espanja, ranska)”, ”kielitaitoa; englannin lisäksi venäjää, ranskaa” ja ”kansainvälisyystaidot yleensä”. Lisäksi *asiakaspalvelutaitojen* suuri merkitys tämän päivän työelämässä nousi vahvasti esille: ”korkealaatuinen asiakaspalvelu”, ”asiakaspalvelutaidot ovat suuressa merkityksessä” sekä ”asiakaspalveluasenne ratkaisee”. *Vuorovaikutustaidot* mainittiin myös muun muassa seuraavin ilmauksin: ”vuorovaikutustaitoja”, ”hyvät vuorovaikutustaidot pitää olla sekä asiakkaiden että työntekijöiden kanssa, jotta uskottavuus säilyy ja hommat hoituu”, ”yhteistyökykyisyyttä” ja ”tiimityöskentelytaitoja”.

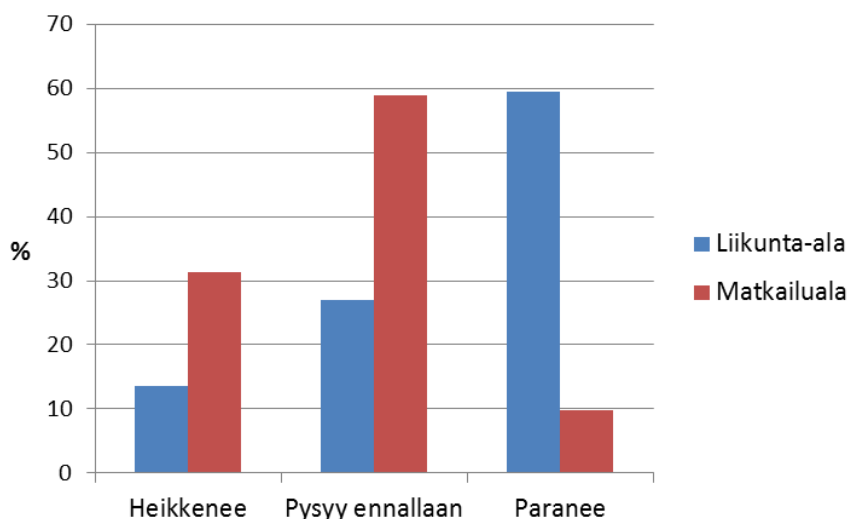
Vastaajat näkivät *johtamistaitojen* olevan myös suuressa roolissa, mitä kuvattiin termeillä ”johtamistaidot”, ”esimiestaidot” tai ”yritysjohtaminen”. Näihin liittyi myös talousosaaminen. *Tietotekniikan osaaminen* ja sen hallitseminen työssä nähtiin myös tärkeäksi. Vastajien esille nostamat *ongelmanratkaisutaidot* liittyvät myös aikaisemmin mainittuihin vuorovaikutustaitoihin. Tässä korostettiin ongelmanratkaisukykyä ja kehittämiskohteiden huomaamista ja ratkaisujen etsimistä.

Matkailualan käytännön osaamisessa tuli esille työkokemuksen tärkeys ja käytännön työn kehittämisen tärkeys. Myös monipuolisuus koettiin eduksi. *Projektitaidot* mainittiin muun muassa seuraavasti: ”projektien läpivieminen”, ”projektien/hankkeiden vetämisen hallinta” sekä ”projektijohtaminen”. *Lakitietoudessa* korostettiin työlainsäädännön tuntemista.

4.5 Liikunta- ja matkailualojen tulevaisuuden näkymät

4.5.1 Arviot liikunta- ja matkailualojen työllisyyden kehityksestä lähivuosina

Kysymyslomakkeessa liikunnanohjaajia pyydettiin arvioimaan, mihin suuntaan liikunta-alan työllisyys heidän mielestään kehittyy Suomessa lähivuosien aikana. Restonomeille esitettiin sama kysymys koskien matkailualan työllisyyden kehitysnäkymiä. Kuvioista 19 ilmenee vastausjakaumat liikunta-alalla työskentelevien liikunnanohjaajien ja matkailu- tai ravitsemis-alalla työskentelevien restonomien osa-aineistoissa.

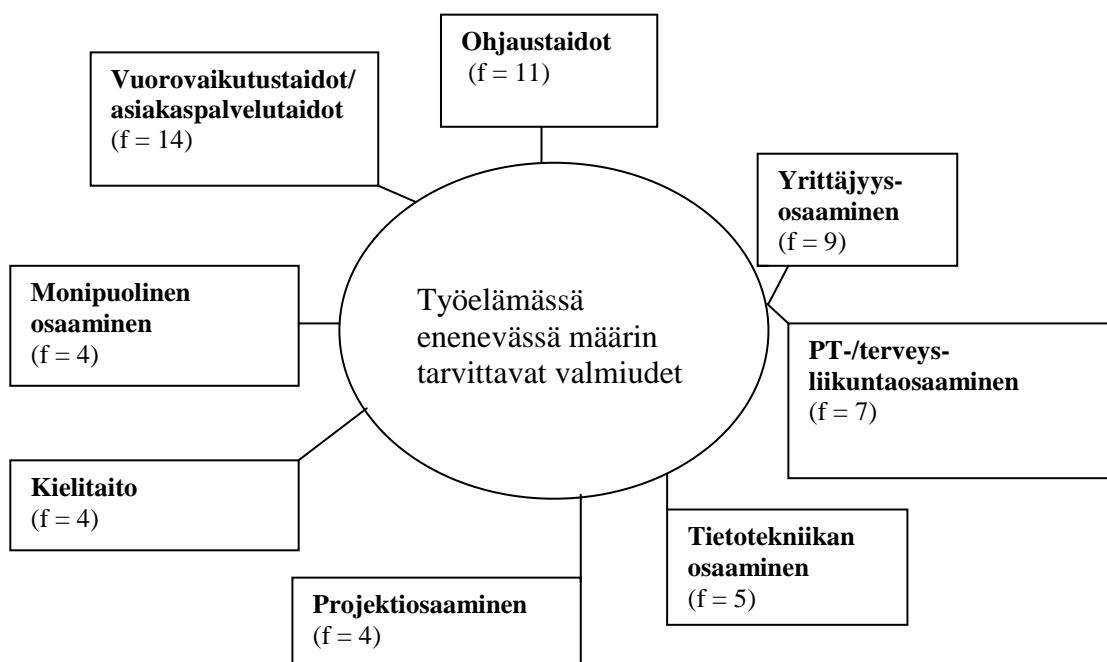

Kuvio 19. Liikunta-alalla työskentelevien liikunnanohjaajien ja matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevien restonomien arviot työllisyyden kehityksestä Suomessa lähivuosien aikana liikunta-alalla (kysyttiin liikunnanohjaajilta) ja matkailualalla (kysyttiin restonomeilta) (liikunnanohj. n=37, restonomit n=51).

Oman alansa työllisyysnäkömien suhteen liikunnanohjaajien ja restonomien käsitykset poikkesivat huomattavasti toisistaan. *Liikunnanohjaajista 60 % arvioi liikunta-alan työllisyyden paranevan lähivuosina, kun restonomeista vain joka kymmenes uskoi matkailualan työllisyyden paranemiseen. Huomionarvoista on, että matkailualalla työskentelevistä restonomeista miltei kolmannes ennakoivat matkailualan työllisyyden heikkenevän tulevana vuosina* (kuvio 19).

4.5.2 Työelämässä enenevissä määrin tarvittavat valmiudet

Osaamistarpeiden muutoksen ennakoimiseksi liikunnanohjaajilta ja restonomeilta kysyttiin, mitä valmiuksia heidän mielestään työelämässä tarvitaan vastaisuudessa nykyistä enemmän. **Liikunnanohjaajien** (amk) vastauksissa vuorovaikutustaidot/asiakaspalvelutaidot, ohjaustaidot, yrittäjyysosaaminen, PT-/terveysliikuntaosaaminen, tietotekniikan osaaminen, projektiosaaminen, kielitaito ja monipuolinen osaaminen nousivat keskeisiksi työelämävalmiuksiksi, joita he arvioivat tarvitsevänsä tulevaisuudessa yhä enemmän (kuvio 20).

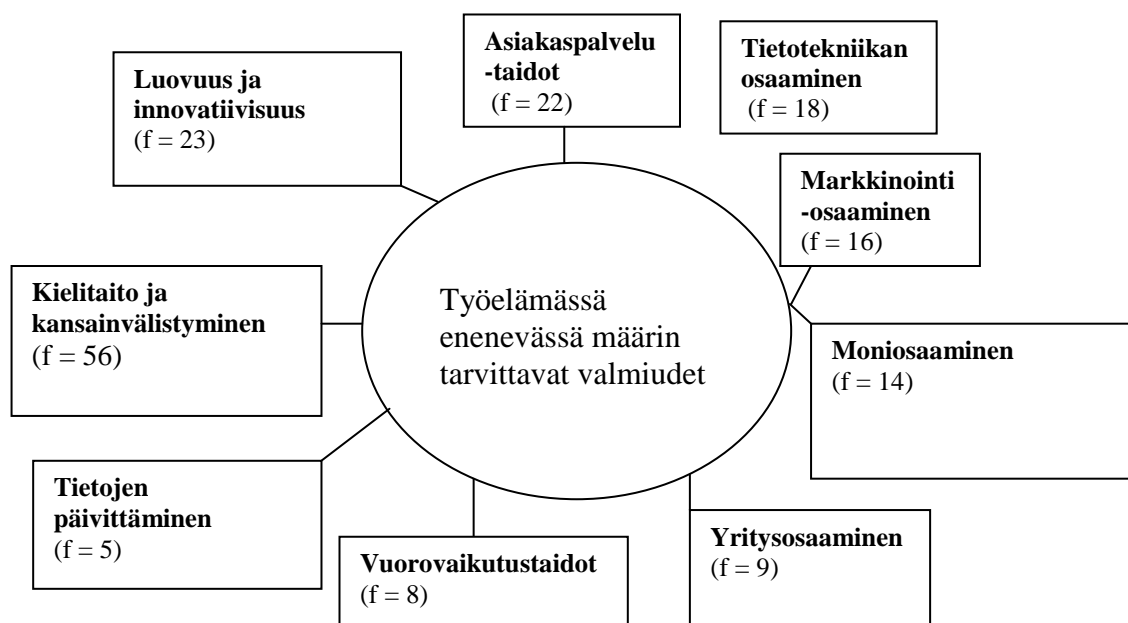

Kuvio 20. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien liikunnanohjaajien (amk) (n=57) näkemys työelämässä enenevässä määrin tarvittavista valmiuksista (F=58).

"Vuorovaikutustaidot" ja "asiakaspalvelua ei voi korostaa liikaa" ilmaukset kuvaavat hyvin vuorovaikutustaidot/asiakaspalvelutaidot -luokassa esiintyneitä ilmauksia. Ohjaustaidoissa korostettiin muun muassa pedagogista pätevyyttä ja yksilönohjaustaitoja. Yrittäjyysosaamista painotettiin myös tarvittavissa työelämävalmiuksissa: "kaupallisen alan tuntemusta", "yrityksen perustaminen" ja "yrittäjyysvalmiuksia".

PT-/terveysliikuntaosaamista kuvattiin muun muassa seuraavasti: "henkilökohtaisten ohjelmien suunnitteluvalmiuksia", "henkilökohtaista ohjausta", "tavoitteellisten kunto-ohjelmien suunnitteluvalmiuksia" ja "terveystietämystä" tarvitaan yhä enemmän. Työelämässä lisääntyy myös tarve osata tietotekniikkaa; teknologian yhdistämistä liikunnanohjaukseen sekä yleisiä teknologiavalmiuksia. Lisäksi projektiosaamisen, kielitaidon tarpeen ja esimerkiksi monipuolisen osaamisen ja moniammatillisuuden tarpeen koettiin lisääntyvän.

Matkailualalla työelämässä enenevässä määrin tarvittavia valmiuksia olivat: kielitaito ja kansainvälistyminen, luovuus ja innovatiivisuus, asiakaspalvelutaidot, tietotekniikan osaaminen, markkinointiosaaminen, moniosaaminen, yritysosaaminen, vuorovaikutustaidot ja tietojen päivittäminen (kuvio 21).

Kuvio 21. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien restonomien (amk) (n=100) näkemys työelämässä enenevässä määrin tarvittavista valmiuksista (F=181).

Kielitaito ja kansainvälistymiseen liittyvät valmiudet koettiin tärkeiksi restonomien työssä ja erityisesti venäjän kieli mainittiin usein: "venäjän kieli" ja "varsinkin venäjän kieli". Lisäksi kielitaitoa kuvattiin seuraavasti: "laajempaa kielitaitoa (ei vain pohjoismaiset ja eurooppalaiset kielet)" ja "monipuolista kielitaitoa". Kansainvälistymistä kuvattiin muun muassa seuraavilla termeillä: "kansainvälistymistä" ja "kv-valmiudet".

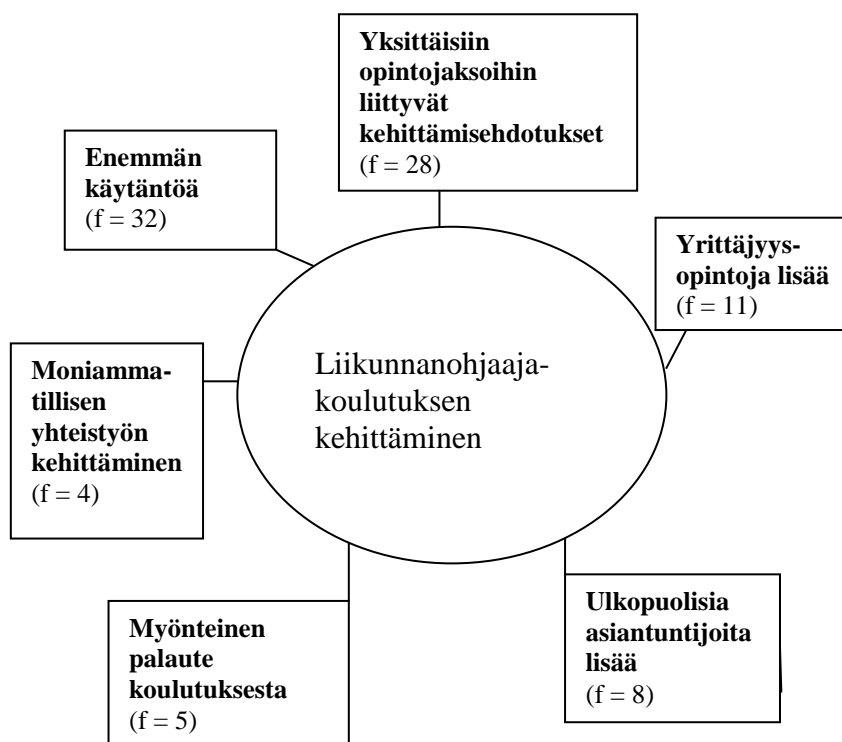
Luovuus ja innovatiivisuus tulivat vahvasti aineistosta esille tulevaisuudessa entisestään korostuvana työelämävalmiutena: "luovuus", "innovatiivisuutta", "uudet ideat" ja "uusiutumiskyky". *Asiakaspalvelu* nähtiin tärkeänä osana restonomien työtä ja sitä kuvattiin seuraavasti: "asiakaspalvelun ymmärtäminen entistä korkealle tasolle", "asiakaspalveluosaaminen", "suomalaisten tulee kehittää palvelukulttuuriaan voidakseen kilpailla maailmalla" ja "asiakastilanteiden hallinta". Aineistossa kuvattiin myös, että asiakaspalvelu on yhä vaativampaa ja asiakkaat haluavat yksilöllistä palvelua: "yksilöllisempää palvelua (asiakkaiden vaatimukset kasvavat)" ja "asiakkaat tuotetietoisempia ja vaativat hyvää palvelua".

Tietotekniikan osaamista tarvitaan työelämässä, samoin kuin *markkinointiosaamista*. Lisäksi työelämä tarvitsee *moniosaajia*: "moniosaajuutta kaivataan" ja "täytyy hallinta monta osaluetta". Kriittikiäkin esiintyi koulutusta kohtaan: "huomio enemmän monitaitoisuuteen, ei valitettavasti kouluteta Kajaanissa mitenkään".

Yritykseen liittyvä osaaminen koettiin tärkeäksi. Yritykseen liittyvää osaamista kuvattiin sanoilla ”talousosaaminen”, ”yritysjohdamisen osaamista”, ”bisnesosaamista, alalla kuin alalla lukujen ymmärtäminen ja niiden pohjalta toimiminen” sekä ”myynnin osaamista ulkomaita myöten”. *Vuorovaikutustaitoja* tarvitaan tämän päivän työelämässä, ja niihin luetaan myös aineistossa mainitut ongelmanratkaisutaidot sekä yhteistyökykyisyys. *Tietojen päivittäiseen* liittyi läheisesti kouluttautuminen, erikoistuminen tiettyyn matkailumuotoon sekä tiedonhankintataidot.

4.6 KAMK:n liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutuksen kehittämistarpeet

Kysymyslomakkeessa selvitykseen osallistuneilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten he koulutuksesta saatujen kokemustensa perusteella kehittäisivät Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunta-alan/matkailualan koulutusta. **Liikunnanohjaajakoulutukseen** kehittämis ehdotuksia kysyttäessä aineistosta nousi seuraavia luokkia: enemmän käytäntöä, yksittäisiin opintojaksoihin liittyvät kehittämis ehdotukset, yrittäjyysopintoja lisää, ulkopuolisia asiantuntijoita lisää, myönteinen palaute koulutuksesta ja moniammatillisen yhteistyön kehittämien (kuvio 22).

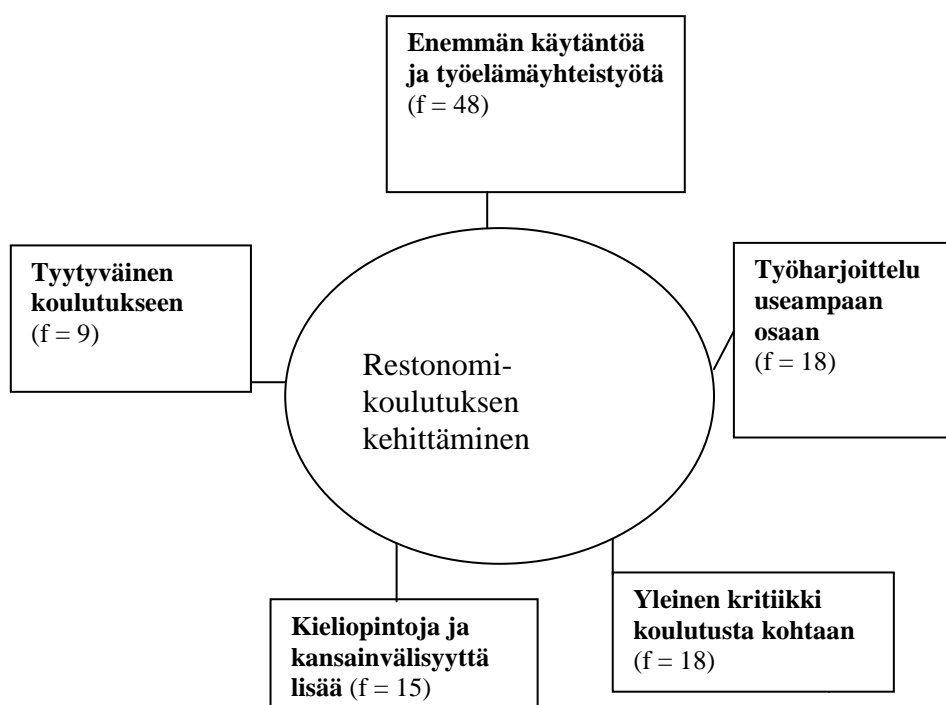

Kuvio 22. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien liikunnanohjaajien (amk) (n=52) kehittämis ehdotuksia liikunnanohjaajakoulutukselle (F=88).

Liikunnanohjaajat (amk) toivoivat *enemmän käytäntöä* yhteistyössä työelämän kanssa sekä mahdollisuuksia soveltaa teoriatietoa käytäntöön. *Yksittäisiin opintojaksoihin* tuli muun mu-

assa seuraavia kehittämissuhteita: ”ravintopuoleen enemmän painottamista”, ”lajiopintoihin kunnan materiaalit”, ”lisää tunteja soveltavaan liikuntaan” ja ”hallinnon osaamisen vahvistaminen”. *Yrittäjyyteen* haluaville ehdotettiin lisää opintoja ja ”valmentavia kurseja”. Lisäksi kaivattiin ulkomaisia tutkijoita ja luennoitsijoita, kaiken kaikkiaan haluttiin hyödyntää *ulkopuolisten ammattitaitoa*: ”ulkopuolisten opettajien ammattitaitoa ja näkemystä tulisi hyödyntää enemmän”. Myös *myönteistä palautetta* tuli koulutuksesta: ”erittäin tyytyväinen” ja ”mielestäni koulutus nykyisin hyvällä mallilla”. Mahdollisuutta *moniammatillisuuden kehittämiseen* sekä eri alojen väliseen yhteistyöhön kaivattiin: ”moniammatillista yhteistyötä lisää”, ”eri koulutusalojen yhteistyötä” ja ”enemmän yhteistyötä eri osaajien kanssa”.

Matkailun koulutukseen tuli seuraavia kehittämissuhteita: enemmän käytäntöä ja työelämäyhteistyötä, työharjoittelu useampaan osaan, yleinen kritiikki koulutusta kohtaan, kieliopintoja ja kansainvälisyyttä lisää sekä tyytyväisyys koulutukseen (kuviokuva 23).

Kuvia 23. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien restonomien (amk) (n=80) kehittämissuhteita restonomikoulutukselle (F=108).

Vastaajilta tuli paljon kehittämissuhteita matkailun koulutukselle. Suuri osa niistä liittyi toiveeseen *suuremmasta käytännön opetuksen määrästä ja vahvemmassa työelämäyhteistyöstä*: ”enemmän käytäntöä, ei pelkästään matkailualan esittelyä”, ”enemmän työelämäyhteistyötä”, ”enemmän yhteistyöprojekteja työelämän kanssa” ja ”enemmän käytäntöä ja ohjausta sekä työelämään valmentamista alusta lähtien”. Luento-opetusta toivottiin vähemmän ja se näkyi muun muassa seuraavin ilmauksin: ”käytännön kautta oppimista lisää,

ei niinkään 'kalvosulkeisia'", "teoriaopinnoista ei ole moitteen sanaa, mutta tottahan toki maailmalla se työ opettaa enemmän kuin penkillä istuminen". Vastauksista oli havaittavissa niin kielteistä: "koulutuksen voisi lukea jollain tavalla samanlaiseksi kuin lukion, perustiedot asioista hankitaan, mutta valmiudet käytännön tehtäviin jäävät vähäisiksi (toisaalta matkailu on laaja-alainen käsite)", kuin myönteistäkin palautetta: "opintokokonaisuus oli mielestäni toimiva sekoitu teoriaa ja käytäntöä, en muuttaisi mitään". Ylemmän tutkinnon osalta toivottiin lisää yritysvierailuja.

Työharjoittelua toivottiin useampaan osaan. Yhden harjoittelujakson katsottiin antavan suppean käsityksen matkailualasta: "oli vain yksi työharjoittelu, jakaisin sen ainakin kahteen pätkään (näin saisi näkemystä työelämästä laajemmin)" ja "työharjoittelu saattaisi toimia paremmin useammassa osassa, saisi monipuolisempaa kokemusta työelämästä".

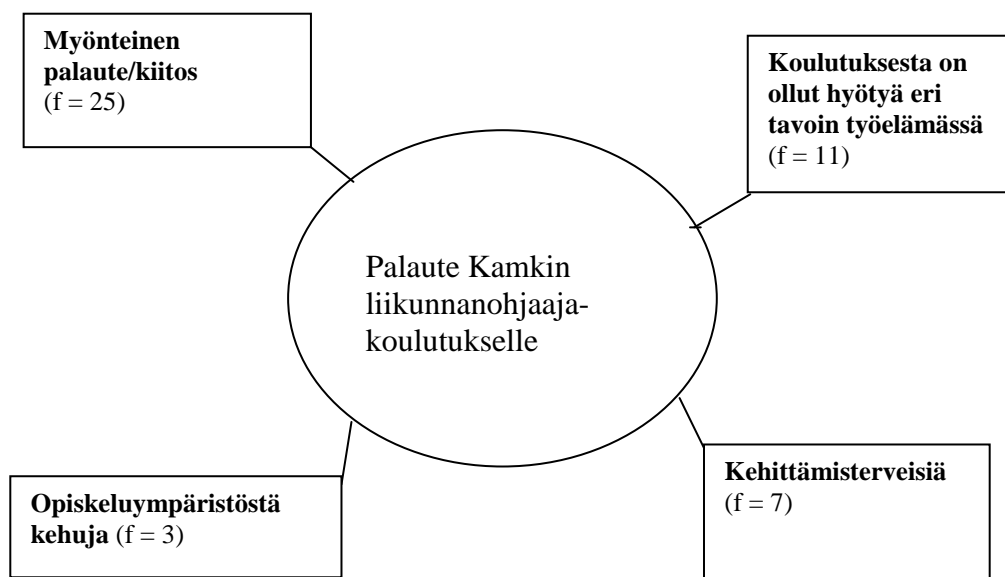
Matkailun koulutusta kohtaan esitettiin *yleistä kritiikkiä*. Koettiin, että koulutus ei kaikilta osin vastannut työtehtäviä alalla: "koulutuksen opit eivät kovin paljoa vastaa niitä työtehtäviä, joihin työllistytään (kouluttaudutaan työpaikalla, työkokemus ratkaisee)", "pois pelkän pintaraapaisun antavat kurssit, jotka eivät varsinaisesti liity olennaisesti tutkintoon" ja "lisää projektilähtöisiä opintokokonaisuuksia (joissa sovelletaan oikeita työelämän vaatimuksia, ei pelkkää makkaranpaistoa tai liikenteen ohjausta projektiopinnoiksi)". Opetukseen kaivattiin luovaa ja soveltavaa ajattelua vaativia tehtäviä, ei valmiiksi "pureskeltuja" tapahtumia, joissa ei ollut vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kieliopetus ja kansainvälisyys nousivat kehittämisen kohteeksi: "vieraiden kielten oppimisen tärkeyttä tulisi korostaa ja kannustaa opiskelijoita kieliopintoihin", "kurseja englanninkielellä voisi olla enemmän" ja "kaipasin enemmän kansainvälisiä kurseja ja suuntaa".

Osa oli *tyytyväinen koulutukseen* ja kehittämisehdotuksia ei tullut mieleen: "vaikea sanoa, kun yleisesti olen tyytyväinen koulutuksen määrään ja laatuun" ja "ei voi muuta kuin kiittää".

4.7 Palautetta Kajaanin ammattikorkeakoululle

Lomakkeen lopussa vastaajilla oli vielä mahdollisuus antaa vapaamuotoista palautetta Kajaanin ammattikorkeakoululle. **Liikunnanohjaajakoulutuksen** saama palaute voidaan ryhmitellä seuraavasti: myönteinen palaute/kiitos, koulutuksesta on ollut hyötyä eri tavoin työelämässä, kehittämisterveysiä ja opiskeluympäristöstä kehuja (kuviot 24).

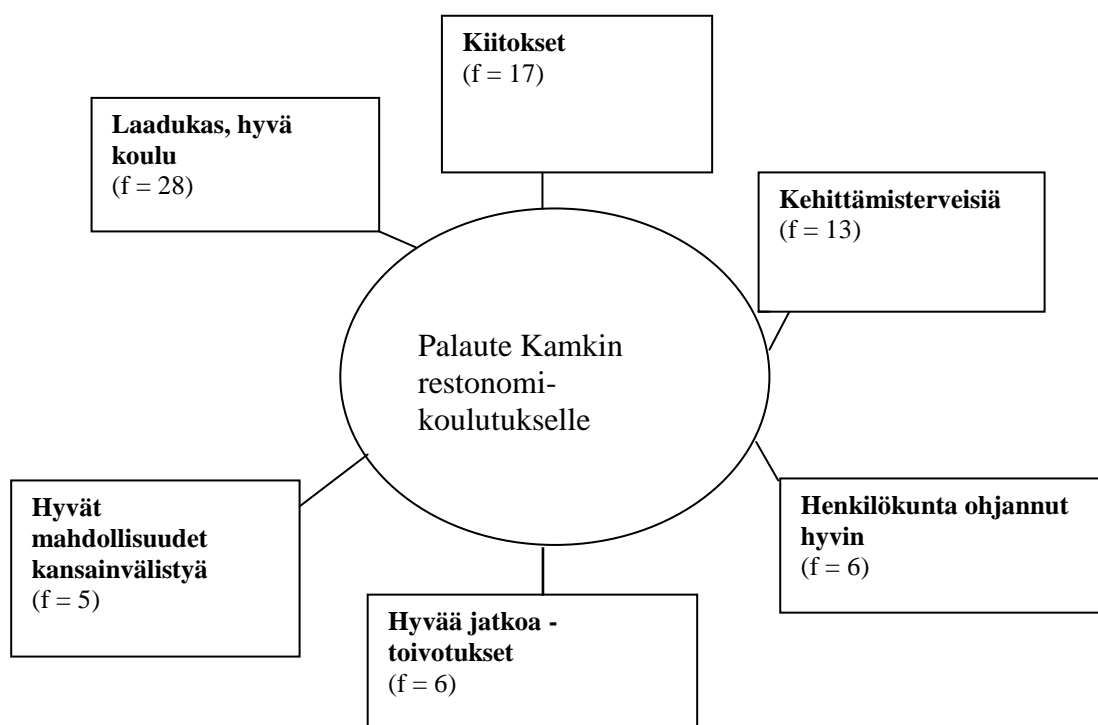

Kuvio 24. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien liikunnanohjaajien (amk) (n=36) palaute Kamkin liikunnanohjaajakoulutukselle (F=46).

Liikunnanohjaajakoulutus sai *kiitosta* hyvää, laajasta ja monipuolisesta koulutuksesta, myös käytännölläisyys ja opiskelijaystävällisyys nousivat esille. Kiitosta jaettiin muun muassa näin: ”kiitos mukavista opiskeluvuosista”, ”kiitos erittäin hyvää ja antoisasta koulutuksesta” sekä ”suuret plussat: uimaopettajapaperit, vauvauinnin ohjaajapaperit, vanhusvalmentaja paperit, paljon projekteja (kunnan asiakkaat ja haasteet)”. Myös opettajia kiitettiin: ”erityinen kiitos opettajille (jaksoivat kannustaa ja tukea koko koulutuksen ajan)” ja ”yhteydenpito toimi erinomaisesti ja asiat hoituivat ajallaan”.

Koulutus koettiin myös hyödylliseksi: ”Kamkista sain hyvät valmiudet liikunta-alan työtehtäviin” ja ”olen pystynyt itse soveltamaan tietoa ja kehittämään sitä työssäni”. *Kehittämisterveisissä* nousi esille esimerkiksi käytännön tekemisen lisääminen. *Opiskeluympäristö sai kehuja*: ”mukava paikka opiskella” ja ”hyvä opiskeluympäristö”.

Matkailun koulutuksesta annettiin seuraavanlaista palautetta: laadukas, hyvä koulu, kiitokset, kehittämisterveisiä, henkilökunta ohjannut hyvin, hyvää jatkoa -toivotukset sekä hyvät mahdollisuudet kansainvälistyä (kuvio 25).

Kuvio 25. Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työelämässä olevien restonomien (amk) (n=47) palaute Kamkin restonomikoulutukselle (F=75).

Laadukas, hyvä koulu palautteessa nousi esille pieni kampus, jossa yhteistyö toimi: ”parhainta opiskeluaajoissa oli pieni kampus, jossa eri koulutusalat ja koulun johto olivat lähellä toisiaan”. Lisäksi koulun ilmapiiriä ja aktiviteetteja kehuttiin. Yksi opiskelija ilmaisi palautteensa näin: ”kaikesta valituksesta huolimatta olen iloinen, että valitsin Kamkin”. *Kiitosta* tuli monipuolisesti: ”kiitos matkailun opettajille kannustuksesta ja tsemplistä, jonka sain!”, ”vuorovaikutustaidot ja esiintymistaidot kehittyivät paljon opintojen aikana, siitä suuri kiitos” ja ”kiitos hyvästä koulutuksesta!” Hyvää työtä kannustettiin jatkamaan: ”keep up the good work”.

Matkailun koulutus sai myös *kehittämisterveisiä*, jotka liittyivät yleensä opetuksen tasoon: ”opiskeluaikana opetus oli tasoltaan vaihtelevaa, osa opettajista oli erinomaisia ja muutama heikompa tasoa”. Toisaalta todettiin, että *henkilökunta on ohjannut hyvin* ja yksilöllisesti; apua on saanut aina, kun on tarvinnut. Koululle *toivotettiin hyvää jatkoa* ja *kansainvälistymisen mahdollisuuksia kiitettiin*: ”hyvät kansainvälistymismahdollisuudet ja mukavat sekä helposti lähestyttävät kv-koordinaattorit”.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä yhteenvetoluvussa esitetään vastauksia luvussa 2 määriteltyihin tutkimuskysymyksiin.

- **Miten Kajaanin ammattikorkeakoulusta vuosina 2008-2013 valmistuneet liikunnanohjaajat ja restonomit ovat sijoittuneet työelämään?**

Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden liikunnanohjaajien ja restonomien työllisyystilanne oli kyselyn tekohetkellä kohtuullisen hyvä. *Kyselyyn vastanneista liikunnanohjaajista kukaan ei ollut työttömänä, restonomeista työttömiä oli kahdeksan prosenttia.* KAMK:n koulutusta vastaavalla alalla toimivista liikunnanohjaajista ja restonomeista suurin osa (noin 60 %) ilmoitti olevansa kokoaikaisessa toistaiseksi jatkuvassa työssä. Liikunnanohjaajilla työn luonne oli yleisimmin opetusta, asiakaspalvelua ja ohjausta, restonomeista yli 70 % arvioi nykyisen työnsä olevan etupäässä asiakaspalvelua. Restonomien työllistyminen lähinnä asiakaspalvelutehtäviin heijastui myös heidän palkkatasoonsa, joka oli keskimääräisesti aika matala.

Työelämään sijoittumisen osalta tutkimuksesta voidaan nostaa esille kaksi havaintoa. Työpaikan omaavista restonomeista huomattava osuus (42 %) on työllistynyt muulle kuin matkailu- tai ravitsemisalalle, mikä kertonee jotain alan tämänhetkisestä työllisyystilanteesta. *Toinen niin restonomeja kuin liikunnanohjaajiaakin koskeva havainto on yrittäjänä toimivien vastaajien vähäisyys.* Osaamisalueella olisikin syytä pohtia, miten opiskelijoita saataisiin nykyistä enemmän innostumaan yrittäjyydestä yhtenä mahdollisena uravalintana.

- **Miten valmistuneiden mielestä Kajaanin ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkinnon antamat valmiudet vastaavat heidän nykyisen työnsä vaatimuksia?**

Strukturoitujen kysymysten perusteella *liikunnanohjaajakoulutuksessa kuilut tutkinnon antamien valmiuksien ja työtehtävien vaatimuksien välillä koskivat lähinnä vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja, ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taitoja sekä tietotekniikan hallintaa.* Näiden valmiuksien kehittämiseen tulisi siis kiinnittää enemmän huomiota liikunnanohjaajien koulutuksessa.

Myös *restonomien kyselyaineiston kuiluanalyysi osoittaa koulutuksen antavan valmiuksia vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoihin sekä ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taitoihin vähemmän kuin mitä valmistuneiden nykyiset työtehtävät edellyttäisivät.* Restonomeilla selvästi suurin kuilu on kuitenkin *asiakaspalvelutaidoissa*, mitä selittää selvitykseen osallistuneiden restonomien työllistyminen pääosin asiakaspalvelutehtäviin.

Tutkinnon antamia valmiuksia ja työtehtävien vaatimuksia verrattaessa on huomattava, että kyselyihin vastaajat olivat yleensä vasta työuransa alkuvaiheessa olevia ja usein vielä suoritustason tehtävissä. Näin ollen on todennäköistä, että työkokemuksen karttuessa työnkuva ja sen vaatimukset muuttuvat.

- **Mitä mieltä valmistuneet ovat Kajaanin ammattikorkeakoulun opetustarjonnan laadusta ja sisällöstä?**

Sekä liikunnanohjaajat että restonomit olivat pääosin melko tyytyväisiä opintojensa laatuun ja sisältöön. Vain noin joka kymmenes kaikista selvitykseen osallistuneista ilmaisi olevansa tyytymätön saamaansa koulutukseen. Keskiarvoilla mitattuna liikunnanohjaajat antoivat KAMK:n koulutuksen sisällön ja laadun arvosanaksi 3,8 asteikolla yhdestä viiteen restonomien keskiarvon ollessa 3,7. Arvosanojen keskiarvot olivat jonkin verran suurempia KAMK:n koulutusta vastaavalla alalla työskentelevillä kuin valmistuneilla, jotka ovat työllistyneet muulle kuin KAMK:n tutkintoa vastaavalle toimialalle.

Liikunnanohjaajat ja restonomit olivat yhtä mieltä siitä, että KAMK:n tarjoama koulutus voisi sisältää hieman enemmän käytännön opetusta, työharjoittelua ja erilaisia projekteja eli muuta kuin perinteistä luento-opetusta. Samoin opintoihin liittyvää ohjausta olisi vastaajien mielestä hyvä olla enemmän kuin mitä oli tarjolla heidän suorittaessa tutkintoaan.

- **Minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja oli liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutuksissa vuosina 2008-2013?**

Sekä liikunnan ja vapaa-ajan että matkailun koulutuksissa työelämän kanssa yhteistyössä tehtyjä opintoja olivat työharjoittelu, projektiopinnot ja opinnäytetyö. Myös yksittäisiä opintojaksoja oli kytketty työelämään. Kehittämistehtävät nousivat esille varsinkin matkailun ylemmän (amk) tutkinnon osalta. Näyttää siltä, että vastaajat eivät ole opiskellessaan tunnustaneet kaikkea työelämän kanssa tehtyä yhteistyötä. Jatkossa molemmissa koulutuksissa tulisi esittää selkeämmin kunkin opintojakson aito, ammattitaitoa parantava työelämäyhteys.

- **Missä määrin valmistuneet ovat kiinnostuneita Kajaanin ammattikorkeakoulun tarjoamista jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista?**

Kyselyyn vastanneista varsin moni oli kiinnostunut KAMK:n jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Suurin mielenkiinto kohdistui ylempään AMK-tutkintoon johtavaan koulutukseen, josta oli kiinnostunut 38 % liikunnanohjaajista ja 33 % restonomeista. Täydennyskoulutukseen ilmaisi kiinnostuksensa 20 % ja avoimen ammattikorkeakoulun koulutukseen 11 % kummastakin vastaajaryhmästä. Jatko-opiskeluun parhaiten soveltuvina opiskelumuotoina

pidettiin monimuoto- ja virtuaaliopiskelua pelkän iltaopiskelun tai päiväopiskelun saadessa vain vähäistä kannatusta.

Jatkokoulutusta ajatellen liikunnanohjaajat arvioivat tarvitsevansa työelämässä erityisesti vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaitoja, liikunnan eri sisältöihin liittyviä taitoja, liikunnanohjaukseen liittyviä taitoja, yrittäjyystaitoja, suunnittelu- ja organisointitaitoja, projektiosaaamista, tiedonhankinta- ja tutkimustaitoja sekä mielenterveysosaamista.

Restonomeille puolestaan keskeisiä työelämätaitoja olivat kielitaito ja kansainvälisyysosaaminen, asiakaspalvelutaidot, vuorovaikutustaidot, johtamistaidot, tietotekniikan osaaminen, ongelmanratkaisutaidot, matkailualan käytännön osaaminen, projektitaidot ja lakitietous.

- **Minkälaisiksi Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet arvioivat liikunta- ja matkailualojen työllisyyden tulevaisuuden näkymät?**

Koko tutkimuksessa selkein ero liikunnanohjaajien ja restonmien vastauksissa ilmeni arvioitaessa oman alan työllisyyden tulevaisuuden näkymiä. *Liikunta-alalla työskentelevistä liikunnanohjaajista 60 % arvioi liikunta-alan työllisyyden paranevan lähivuosina. Matkailu- tai ravitsemisalalla työskentelevistä restonomeista matkailualan työllisyyden paranemiseen uskoivat vain joka kymmenes lähes kolmanneksen arvioidessa matkailualan työllisyyden heikenevän nykyisestä.*

- **Mitä osaamistarpeita on tulevaisuudessa liikunnanohjaajana (amk) ja restonmina (amk) työskentelevillä?**

Keskeisiksi työelämän osaamistarpeiksi nousivat liikunnanohjaajilla (amk) ja restonomeilla vuorovaikutus/asiakaspalvelutaidot. Liikunnanohjaajilla (amk) korostuivat myös ohjaustaidot ja restonomeilla kielitaito sekä kansainvälistymisosaaminen. Nämä osaamistarpeet tulisi huomioida koulutusten opetussuunnitelmatyössä.

- **Miten Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet liikunnanohjaajat (amk) ja restonomit (amk) kehittäisivät käymäänsä koulutusta?**

Liikunnan ja vapaa-ajan sekä matkailun koulutuksessa tulee panostaa yhä enemmän käytännössä työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviin opintoihin ja niiden tunnistamiseen. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutuksessa tulisi mahdollistaa selkeämpi yrittäjyyspolku opiskelijoille, matkailun koulutuksessa taas monipuolinen harjoittelu sekä pohtia koulutuksen toteuttamista laajemmin kompetenssien kautta.

- **Millaista palautetta liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutuksista valmistuneet antoivat Kajaanin ammattikorkeakoululle?**

Kajaanin ammattikorkeakoulu, liikunnan ja vapaa-ajan sekä matkailun koulutukset saivat entisiltä opiskelijoiltaan paljon myönteistä palautetta ja kiitosta. Koulutukset oli koettu pääosin työelämään valmistaviksi ja ammattikorkeakoulun ilmapiiri kannustavaksi.

Lähteet

Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. Vaajakoski: Gummerus.

Ala-Vähälä, T. 2012. Liikuntaneuvojien ja liikunnanohjaajien työurat tutkinnon suorittamisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 4/2012.

Dey, I. 1993. Qualitative Data Analysis. User-Friendly Guide for Social Scientists. London: Routledge.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

KAMK. 2015. Työllistymisen seuranta.

<http://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opiskelijapalvelut/Rekrytointipalvelut/Tyollistymisen-seuranta>

Kvale, S. 1996. Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing. London: Sage Publications.

Lappalainen, L. 2008. Katsaus liikunnanohjaajien (AMK) koulutukseen ja työhön: Liikunnanohjaajien työllistyminen vuosina 2002 - 2008 sekä liikunnanohjaajien kokemuksia ammattikorkeakoulutuksesta ja työelämän vaatimuksista. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisu B 12.

Lincoln, S. Y. & Guba, E. G. 1985. Naturalistic Inquiry. California: Sage.

Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 4. laitos. International Methelp Oy. Jyväskylä: Gummerus.

Mikkonen, A. 2012. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammattikorkeakoulutuksen vaikutavuus työelämän näkökulmasta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 130.

Mikkonen, A. & Mertanen, E. 2013. Restonomit muuttuvien palvelualojen tienraivaajina. Työpoliittinen Aikakauskirja 3/2013, 15-30.

Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa J. Ruusuvaara, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 432–455.

Ohtonen, P., Väyrynen, J. & Jaakonaho, K. 2011. Restonomien palkka- ja työllisyystutkimus 2011. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

OPALA. 2015. OPALA – ammattikorkeakoulujen opiskelijapalautejärjestelmä. <https://opala.pkamk.fi/main.do>

Polit, D. F. & Beck, C. T. 2008. Essentials of Nursing Research. Methods, Appraisal and Utilization. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Sakari, J.-P. 2012. Tutkinnon suorittaneiden ura- ja työmarkkinaseuranta. Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Vantaa: Hansaprint.

Varamäki, E., Heikkilä, T. & Lautamaja, M. 2011. Nuorten, aikuisten sekä ylemmän tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään – seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisuja B 49.

Vuolle, P. 2013. Liikunnan ja terveyden uralla – vuosina 1984 - 2008 valmistuneiden liikunta- ja terveystieteiden maistereiden sekä työelämässä toimivien liikunnanohjaajien (AMK) urakehitys. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 7.

LIITTEET

LIITE 1. Liikunnanohjaajien kyselylomake

Arvoisa Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunta-alalta valmistunut

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää Kamkin liikunta-alalta valmistuneiden sijoittumista työelämään. Lisäksi haluamme saada palautetta Sinulta antamastamme liikunta-alan koulutuksesta. Olisi hienoa, jos ehtisit täyttää lomakkeen ja muistella samalla opiskeluaikaasi Kajaanissa. Vastauksesi ja palautteesi ovat meille tärkeitä, sillä sen avulla voimme kehittää koulutustamme edelleen.

Ole ystävällinen ja palauta täytetty lomake oheisessa palautuskuoressa 24.10.2014 mennessä. Palautuskuoren postimaksu on valmiiksi maksettu. Osallistumalla selvitykseen voit voittaa 300 euron arvoisen Holiday Clubin lahjakortin. Lahjakortin voi käyttää missä tahansa Suomen Holiday Club - kylpylähotellissa.

HUOM! Voit vastata kyselyyn ja osallistua arvontaan myös täyttämällä sähköisen kyselylomakkeen osoitteessa <http://www.kamk.fi/liiku>

Yhteistyöstä kiittäen,

Yliopettaja
Katri Takala
Kajaanin ammattikorkeakoulu
p. 044 710 1625
e-mail katri.takala@kamk.fi

Osoitelähde: Väestötietojärjestelmä
Väestörekisterikeskus
PL 70
00581 Helsinki

PS 1. Jos olet kiinnostunut liikunnanohjaaja (YLEMPI AMK) -tutkinnosta, tutustu kirjeen mukana tulleeseen koulutusesitteeseen. Haku koulutukseen avautuu keväällä 2015 (seuraa nettisivujamme).

PS 2. Ohessa on myös esite Kajaanin ammattikorkeakoulun alumnitoiminnasta. Tervetuloa mukaan!

OSALLISTUN ARVONTAAN!

Mikäli haluat osallistua arvontaan, täytä tähän yhteystietosi, leikkaa lipuke irti ja laita se täytetyn lomakkeen kanssa palautuskuoreen. **Yhteystietojasi käytetään ainoastaan arvonnassa.**

Nimi _____

Email _____

Puh _____

TAUSTATIEDOT**1. Sukupuoli**

- a) Nainen
- b) Mies

2. Ikä _____**3. Nykyinen asuinkuntasi** _____**4. Asuinkuntasi ennen kuin tulit opiskelemaan Kajaanin ammattikorkeakouluun** _____**5. Valmistumisajankohta**

- a) 2008
- b) 2009
- c) 2010
- d) 2011
- e) 2012
- f) 2013

6. Koulutusohjelma, josta valmistuit

- a) Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma (suomenkielinen)
- b) Degree Programme in Sports and Leisure Management (englanninkielinen)

7. Olitko koulutuksen aikana vaihto-opiskelijana ulkomailla?

- a) En ollut
- b) Olin, missä? _____

TYÖELÄMÄÄN SIJOITTUMINEN**8. Mikä on työllisyystilanteesi tällä hetkellä?**

- a) Minulla on työpaikka
- b) Toimin yrittäjänä
- c) Olen lomautettuna
- d) Olen työttömänä työnhakijana
- e) Opiskelen liikunta-alan tutkintoon johtavassa koulutuksessa
- f) Opiskelen tutkintoon johtavassa koulutuksessa jollain muulla alalla
- g) Olen äitiyslomalla, vanhempainvapaalla tms.
- h) Olen muuten työelämän ulkopuolella, missä? _____

Jos olet tällä hetkellä työelämän ulkopuolella eli vastauksesi edelliseen kysymykseen oli muu kuin a) tai b), siirry suoraan kysymykseen 17.

9. Työskenteletkö tällä hetkellä:

- a) liikunta-alalla
- b) jollakin muulla alalla, millä _____

10. Mikä on nykyisen työnantajasi/yrityksesi nimi? _____**11. Työpaikan/yrityksen sijainti?**

- a) Kainuu
- b) Pohjois-Pohjanmaa
- c) Muu Suomi
- d) Ulkomaa, maa? _____

12. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi? _____

13. Miten sait nykyisen työpaikkasi? (valitse tärkein)

- a) Työharjoittelun kautta
- b) Työvoimatoimiston kautta
- c) Vastaamalla lehdessä olleeseen työpaikkailmoitukseen
- d) Vastaamalla netissä olleeseen työpaikkailmoitukseen
- e) Ottamalla suoraan yhteyttä työnantajaan
- f) Työnantaja otti yhteyttä minuun
- g) Suhdeverkoston kautta (ystävät, tuttavat, sukulaiset)
- h) Perustin/ostin yrityksen
- i) Yrityksen sukupolvenvaihdoksen kautta
- j) Muuta kautta, miten? _____

14. Millainen työsuhteesi on?

- a) Toistaiseksi jatkuva, kokoaikainen työ
- b) Toistaiseksi jatkuva, osa-aikainen työ
- c) Määräaikainen, kokoaikainen työ
- d) Määräaikainen, osa-aikainen työ
- e) Toimin yrittäjänä

15. Millaista työsi on luonteeltaan? (valitse tärkein)

- a) Asiakaspalvelua
- b) Opetusta
- c) Johtamista
- d) Kehittämistä
- e) Suunnittelua
- f) Muuta, mitä? _____

16. Mikä on tämänhetkinen bruttopaikkasi kuukaudessa? (Yrittäjillä vuoden verotettava tulo/12)

- a) alle 1000 €
- b) 1001 – 1500 €
- c) 1501 – 2000 €
- d) 2001 – 2500 €
- e) 2501 – 3000 €
- f) 3001 – 3500 €
- g) 3501 – 4000 €
- h) yli 4000 €

TYÖELÄMÄN VAATIMUKSET JA KAMK:ISSA SUORITTAMASI TUTKINNON ANTAMAT VALMIUDET

17. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Jos olet työelämän ulkopuolella, arvioi eri kohtien tärkeyttä työllistymistäsi ajatellen.

	Ei lainkaan tärkeä	Vain vähän tärkeä	Jonkin verran tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
Liikunta-alan käytännön tehtävien hallinta	0	1	2	3	4
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	0	1	2	3	4
Johtamistaito	0	1	2	3	4
Ohjaustaito	0	1	2	3	4
Projektityön hallinta	0	1	2	3	4
Tietotekniikan hallinta	0	1	2	3	4
Tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot	0	1	2	3	4
Vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot	0	1	2	3	4
Ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taidot	0	1	2	3	4
Englannin kielen hallinta	0	1	2	3	4
Muiden vieraiden kielten hallinta	0	1	2	3	4
Kansainvälistymistaidot yleensä	0	1	2	3	4

18. Kuinka hyvin Kajaanin ammattikorkeakoulusta saamasi koulutus kehitti edellä mainittuja valmiuksia?

	Ei kehittänyt lainkaan	Kehitti vain vähän	Kehitti jonkin verran	Kehitti paljon	Kehitti erittäin paljon
Liikunta-alan käytännön tehtävien hallinta	0	1	2	3	4
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	0	1	2	3	4
Johtamistaito	0	1	2	3	4
Ohjaustaito	0	1	2	3	4
Projektityön hallinta	0	1	2	3	4
Tietotekniikan hallinta	0	1	2	3	4
Tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot	0	1	2	3	4
Vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot	0	1	2	3	4
Ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taidot	0	1	2	3	4
Englannin kielen hallinta	0	1	2	3	4
Muiden vieraiden kielten hallinta	0	1	2	3	4
Kansainvälistymistaidot yleensä	0	1	2	3	4

19. Kuinka tyytyväinen olet yleisesti ottaen Kajaanin ammattikorkeakoulussa suorittamiesi opintojen laatuun ja sisältöön?

- erittäin tyytymätön
- melko tyytymätön
- neutraali
- melko tyytyväinen
- erittäin tyytyväinen

20. Kuinka sopivassa määrin Kajaanin ammattikorkeakoulun opintoihin sisältyi mielestäsi:

	Aivan liian vähän	Liian vähän	Sopivasti	Liian paljon	Aivan liian paljon
Luento-opetusta	0	1	2	3	4
Käytännön opetusta	0	1	2	3	4
Ryhmätöitä	0	1	2	3	4
Työharjoittelua	0	1	2	3	4
Projektiopintoja	0	1	2	3	4
Opintoihin liittyvää ohjausta	0	1	2	3	4

21. Minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja tutkintoosi sisältyi?

22. Miten kehittäisit Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunta-alan koulutusta?

LIIKUNTA-ALAN TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

23. Mihin suuntaan liikunta-alan työllisyys mielestäsi kehittyy Suomessa lähivuosien aikana?

- a) työllisyys heikkenee
- b) työllisyys pysyy ennallaan
- c) työllisyys paranee

24. Arvioi, miten liikunta-alan osaamistarpeet mielestäsi muuttuvat tulevaisuudessa.

Mitä valmiuksia tarvitaan nykyistä enemmän?

Mitä valmiuksia tarvitaan nykyistä vähemmän?

JATKOKOULUTUS?

25. Oletko kiinnostunut Kajaanin ammattikorkeakoulun tarjoamista avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista tai muusta jatko- ja täydennyskoulutuksesta?

- a) Olen kiinnostunut avoimen ammattikorkeakoulun koulutuksesta
- b) Olen kiinnostunut täydennyskoulutuksesta
- c) Olen kiinnostunut ylempään AMK-tutkintoon johtavasta koulutuksesta
- d) En ole kiinnostunut lisäkoulutuksesta

26. Mitkä olisivat Sinulle sopivia opiskelumuotoja?

- a) Virtuaali-/etäopiskelu
- b) Iltaopiskelu
- c) Päiväopiskelu
- d) Monimuoto-opiskelu (yhdistelmä edellä mainituista vaihtoehdoista)
- e) Jokin muu, mikä? _____

27. Mitä tietoja ja taitoja tarvitset työelämässä:

MUUTA PALAUTETTA

28. Muita terveisiä ja palautetta, joita haluat antaa Kajaanin ammattikorkeakoululle?

Lämmin kiitos vaivannäöstäsi 😊

LIITE 2. Restonomien kyselylomake

Arvoisa Kajaanin ammattikorkeakoulun matkailualalta valmistunut

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää Kamkin matkailualalta valmistuneiden sijoittumista työelämään. Lisäksi haluamme saada palautetta Sinulta antamastamme matkailualan koulutuksesta. Olisi hienoa, jos ehtisit täyttää lomakkeen ja muistella samalla opiskeluaikaasi Kajaanissa. Vastauksesi ja palautteesi ovat meille tärkeitä, sillä sen avulla voimme kehittää koulutustamme edelleen.

Ole ystävällinen ja palauta täytetty lomake oheisessa palautuskuoressa 15.10.2014 mennessä. Palautuskuoren postimaksu on valmiiksi maksettu. Osallistumalla selvitykseen voit voittaa 300 euron arvoisen Holiday Clubin lahjakortin. Lahjakortin voi käyttää missä tahansa Suomen Holiday Club - kylpylähotellissa.

HUOM! Voit vastata kyselyyn ja osallistua arvontaan myös täyttämällä sähköisen kyselylomakkeen osoitteessa <http://www.kamk.fi/resto>

Yhteistyöstä kiittäen,

Yliopettaja
Pasi Korhonen
Kajaanin ammattikorkeakoulu
p. 044 710 1360
e-mail pasi.korhonen@kamk.fi

Osoitelähde: Väestötietojärjestelmä
Väestörekisterikeskus
PL 70
00581 Helsinki

PS. Oheisa esite Kajaanin ammattikorkeakoulun alumnitoiminnasta. Tervetuloa mukaan!

OSALLISTUN ARVONTAAN!

Mikäli haluat osallistua arvontaan, täytä tähän yhteystietosi, leikkaa lipuke irti ja laita se täytetyn lomakkeen kanssa palautuskuoreen. **Yhteystietojasi käytetään ainoastaan arvonnassa.**

Nimi _____

Email _____

Puh _____

TAUSTATIEDOT**1. Sukupuoli**

- a) Nainen
- b) Mies

2. Ikä _____**3. Nykyinen asuinkuntasi** _____**4. Asuinkuntasi ennen kuin tulit opiskelemaan Kajaanin ammattikorkeakouluun** _____**5. Valmistumisajankohta**

- a) 2008
- b) 2009
- c) 2010
- d) 2011
- e) 2012
- f) 2013

6. Koulutusohjelma, josta valmistuit

- a) Restonomi (AMK) Matkailun koulutusohjelma
- b) Restonomi (AMK) Palvelujen tuottamisen koulutusohjelma
- c) Bachelor of Hospitality Management, Degree Programme in Tourism
- d) Restonomi (ylempi AMK) Matkailualan koulutusohjelma

7. Olitko koulutuksen aikana vaihto-opiskelijana ulkomailla?

- a) En ollut
- b) Olin, missä? _____

TYÖELÄMÄÄN SIJOITTUMINEN**8. Mikä on työllisyystilanteesi tällä hetkellä?**

- a) Minulla on työpaikka
- b) Toimin yrittäjänä
- c) Olen lomautettuna
- d) Olen työttömänä työnhakijana
- e) Opiskelen matkailualan tutkintoon johtavassa koulutuksessa
- f) Opiskelen tutkintoon johtavassa koulutuksessa jollain muulla alalla
- g) Olen äitiyslomalla, vanhempainvapaalla tms.
- h) Olen muuten työelämän ulkopuolella, missä? _____

Jos olet tällä hetkellä työelämän ulkopuolella eli vastauksesi edelliseen kysymykseen oli muu kuin a) tai b), siirry suoraan kysymykseen 17.

9. Työskenteletkö tällä hetkellä:

- a) matkailualalla
- b) jollakin muulla alalla, millä _____

10. Mikä on nykyisen työnantajasi/yrityksesi nimi? _____**11. Työpaikan/yrityksen sijainti?**

- a) Kainuu
- b) Pohjois-Pohjanmaa
- c) Muu Suomi
- d) Ulkomaa, maa? _____

12. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi? _____

13. Miten sait nykyisen työpaikkasi? (valitse tärkein)

- a) Työharjoittelun kautta
- b) Työvoimatoimiston kautta
- c) Vastaamalla lehdessä olleeseen työpaikkailmoitukseen
- d) Vastaamalla netissä olleeseen työpaikkailmoitukseen
- e) Ottamalla suoraan yhteyttä työnantajaan
- f) Työnantaja otti yhteyttä minuun
- g) Suhdeverkoston kautta (ystävät, tuttavat, sukulaiset)
- h) Perustin/ostin yrityksen
- i) Yrityksen sukupolvenvaihdoksen kautta
- j) Muuta kautta, miten? _____

14. Millainen työsuhteesi on?

- a) Toistaiseksi jatkuva, kokoaikainen työ
- b) Toistaiseksi jatkuva, osa-aikainen työ
- c) Määräaikainen, kokoaikainen työ
- d) Määräaikainen, osa-aikainen työ
- e) Toimin yrittäjänä

15. Millaista työsi on luonteeltaan? (valitse tärkein)

- a) Asiakaspalvelua
- b) Opetusta
- c) Johtamista
- d) Kehittämistä
- e) Suunnittelua
- f) Muuta, mitä? _____

16. Mikä on tämänhetkinen bruttopalkkasi kuukaudessa? (Yrittäjillä vuoden verotettava tulo/12)

- a) alle 1000 €
- b) 1001 – 1500 €
- c) 1501 – 2000 €
- d) 2001 – 2500 €
- e) 2501 – 3000 €
- f) 3001 – 3500 €
- g) 3501 – 4000 €
- h) yli 4000 €

TYÖELÄMÄN VAATIMUKSET JA KAMK:ISSA SUORITTAMASI TUTKINNON ANTAMAT VALMIUDET

17. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Jos olet työelämän ulkopuolella, arvioi eri kohtien tärkeyttä työllistymistäsi ajatellen.

	Ei lainkaan tärkeä	Vain vähän tärkeä	Jonkin verran tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
Matkailualan käytännön tehtävien hallinta	0	1	2	3	4
Asiakaspalvelutaidot	0	1	2	3	4
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	0	1	2	3	4
Johtamistaito	0	1	2	3	4
Projektityön hallinta	0	1	2	3	4
Tietotekniikan hallinta	0	1	2	3	4
Sähköisen liiketoimin./markkinoinnin hallinta	0	1	2	3	4
Tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot	0	1	2	3	4
Vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot	0	1	2	3	4
Ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taidot	0	1	2	3	4
Englannin kielen hallinta	0	1	2	3	4
Muiden vieraiden kielten hallinta	0	1	2	3	4
Kansainvälistymistaidot yleensä	0	1	2	3	4

18. Kuinka hyvin Kajaanin ammattikorkeakoulusta saamasi koulutus kehitti edellä mainittuja valmiuksia?

	Ei kehittänyt lainkaan	Kehitti vain vähän	Kehitti jonkin verran	Kehitti paljon	Kehitti erittäin paljon
Matkailualan käytännön tehtävien hallinta	0	1	2	3	4
Asiakaspalvelutaidot	0	1	2	3	4
Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	0	1	2	3	4
Johtamistaito	0	1	2	3	4
Projektityön hallinta	0	1	2	3	4
Tietotekniikan hallinta	0	1	2	3	4
Sähköisen liiketoimin./markkinoinnin hallinta	0	1	2	3	4
Tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot	0	1	2	3	4
Vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot	0	1	2	3	4
Ongelman ratkaisun ja luovan ajattelun taidot	0	1	2	3	4
Englannin kielen hallinta	0	1	2	3	4
Muiden vieraiden kielten hallinta	0	1	2	3	4
Kansainvälistymistaidot yleensä	0	1	2	3	4

19. Kuinka tyytyväinen olet yleisesti ottaen Kajaanin ammattikorkeakoulussa suorittamiesi opintojen laatuun ja sisältöön?

- erittäin tyytymätön
- melko tyytymätön
- neutraali
- melko tyytyväinen
- erittäin tyytyväinen

20. Kuinka sopivassa määrin Kajaanin ammattikorkeakoulun opintoihin sisältyi mielestäsi:

	Aivan liian vähän	Liian vähän	Sopivasti	Liian paljon	Aivan liian paljon
Luento-opetusta	0	1	2	3	4
Käytännön opetusta	0	1	2	3	4
Ryhmätöitä	0	1	2	3	4
Työharjoittelua	0	1	2	3	4
Projektiointoja	0	1	2	3	4
Opintoihin liittyvää ohjausta	0	1	2	3	4

21. Minkälaisia työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä opintoja tutkintoosi sisältyi?

22. Miten kehittäisit Kajaanin ammattikorkeakoulun matkailualan koulutusta?

MATKAILUALAN TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

23. Mihin suuntaan matkailualan työllisyys mielestäsi kehittyy Suomessa lähivuosien aikana?

- a) työllisyys heikkenee
- b) työllisyys pysyy ennallaan
- c) työllisyys paranee

24. Arvioi, miten matkailualan osaamistarpeet mielestäsi muuttuvat tulevaisuudessa.

Mitä valmiuksia tarvitaan nykyistä enemmän?

Mitä valmiuksia tarvitaan nykyistä vähemmän?

JATKOKOULUTUS?

25. Oletko kiinnostunut Kajaanin ammattikorkeakoulun tarjoamista avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista tai muusta jatko- ja täydennyskoulutuksesta?

- a) Olen kiinnostunut avoimen ammattikorkeakoulun koulutuksesta
- b) Olen kiinnostunut täydennyskoulutuksesta
- c) Olen kiinnostunut ylempään AMK-tutkintoon johtavasta koulutuksesta
- d) En ole kiinnostunut lisäkoulutuksesta

26. Mitkä olisivat Sinulle sopivia opiskelumuotoja?

- a) Virtuaali-/etäopiskelu
- b) Iltaopiskelu
- c) Päiväopiskelu
- d) Monimuoto-opiskelu (yhdistelmä edellä mainituista vaihtoehdoista)
- e) Jokin muu, mikä? _____

27. Mitä tietoja ja taitoja tarvitset työelämässä:

MUUTA PALAUTETTA

28. Muita terveisiä ja palautetta, joita haluat antaa Kajaanin ammattikorkeakoululle?

Lämmin kiitos vaivannäöstäsi ☺